

Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Ε.Μ.Π.
Μεταπτυχιακή κατεύθυνση: Πολεοδομία-Χωροταξία
«Προσεγγίσεις του εφαρμοσμένου αστικού σχεδιασμού στην Ελλάδα
Ακαδημαϊκό έτος 2008-2009

Ομάδα Μεταπτυχιακών σπουδαστών με θεματική ε
«**ΙΣΤΟΡΙΚΟΤΗΤΑ**»

Φοιτητές: Καλλιακούδη Σταυρούλα, Κουρή Νικολλέτα, Αλεξανδ
Ευαγγελία

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1:ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	4
1.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4
1.2 ΥΠΟΘΕΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	4
1.2 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ.....	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΑΝΑΛΥΣΗ ΥΠΟΘΕΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3:SWOT ΑΝΑΛΥΣΗ.....	7
3.1 ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΑ ΣΕΝΑΡΙΑ ΔΙΑΔΡΟΜΩΝ.....	9
3.1.1 ΠΡΩΤΟ ΣΕΝΑΡΙΟ.....	9
3.1.2 ΔΕΥΤΕΡΟ ΣΕΝΑΡΙΟ.....	9
3.1.3 ΤΡΙΤΟ ΣΕΝΑΡΙΟ.....	13
3.1.4 ΤΕΤΑΡΤΟ ΣΕΝΑΡΙΟ.....	14
3.1.5 ΤΕΛΙΚΟ ΣΕΝΑΡΙΟ	16
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΔΙΑΔΡΟΜΗ.....	18
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5:ΤΕΛΙΚΗ ΔΙΑΜΟΡΦΩΘΕΙΣΑ ΔΙΑΔΡΟΜΗ - ΣΗΜΕΙΑ, ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΑΝΑΦΟΡΑΣ.....	20
5.1 ΟΔΟΣ ΠΙΠΠΟΥ - ΘΟΛΩΤΟΣ ΤΑΦΟΣ - ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΟ ΠΑΠΑΣΤΑΘΗ - ΔΗΜΑΡΧΕΙΟ - ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ.....	20
5.2 ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ - "ΠΕΤΑΛΟ" - ΠΡΟΣ ΒΑΡΥΜΠΟΜΠΗ.....	23
5.2.1 ΛΟΙΠΑ ΕΚΚΛΗΣΑΚΙΑ.....	25
5.3 "ΠΕΤΑΛΟ" - ΠΛ.ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ(ΠΛ.ΚΑΡΑΒΟΥ) - ΟΔΟΣ ΛΙΟΣΙΩΝ - ΑΓ.ΘΕΟΔΩΡΟΙ - ΑΓ.ΙΩΑΝΝΗΣ Ο ΝΗΣΤΙΚΟΣ - ΠΕΡΙΟΧΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΚΣΚΑΦΩΝ.....	31
5.3.1 ΛΟΙΠΑ ΕΚΚΛΗΣΑΚΙΑ.....	34
5.3.2 ΠΡΟΣ ΠΑΡΝΗΘΑ - ΛΟΙΠΑ ΕΚΚΛΗΣΑΚΙΑ.....	43
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΠΑΡΝΗΘΑ (ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ)	48
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7:ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ.....	54
7.1 ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΓΕΩΠΑΡΚΑ.....	55
7.1.1 ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΙΔΡΥΣΗΣ.....	57
7.1.2 ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΣΤΑ ΔΙΚΤΥΑ.....	58
7.3 ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΓΕΩΠΑΡΚΩΝ	58
7.3.1 ΑΥΣΤΡΙΑ.....	58
7.3.2 ΜΑΛΛΑΙΣΙΑ.....	59
7.3.3 ΕΛΛΑΔΑ.....	60
7.4 ΠΑΡΝΗΘΑ.....	62
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8: ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	64
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ.....	

Περίληψη

Η εργασία καλείται να δώσει εφαρμόσιμες και ρεαλιστικές λύσεις αναφορικά με την περιοχή μελέτης που δεν είναι άλλη από τον δήμο Αχαρνών, μια περιοχή στα βόρεια της Αθήνας, αξιοποιώντας τα σύγχρονα εργαλεία του πολεοδομικού σχεδιασμού (δικτύωση – καινοτομία).

Το όλο εγχείρημα στηρίζεται στην ανάδειξη του συγκριτικού πλεονεκτήματος της περιοχής μελέτης που είναι τα αρχαιολογικά και βυζαντινά ευρήματα με την ταυτόχρονη ανάδειξη του Εθνικού Δρυμού της Πάρνηθας.

Για τον συγκεκριμένο Δήμο παρουσιάστηκαν και αναλύθηκαν τέσσερις διαφορετικές προτάσεις όπως προέκυψαν από swot αναλύσεις από τις οποίες επιλέχθηκε η βέλτιστη ως προς το επιχειρούμενο αποτέλεσμα. Η καλύτερη πρόταση οδήγησε στην δημιουργία μιας διαδρομής όπου με τον συντονισμό των λοιπών ομάδων (περιβάλλον, δημόσιος χώρος, χρήσεις γης), επιχειρείται η δημιουργία ενός αρχαιολογικού περιπάτου μέσα στον αστικό ιστό με προεκτάσεις τόσο στους διπλανούς δήμους όσο και στον Εθνικό δρυμό.

Ταυτόχρονα προτείνεται ένα σχέδιο ανάπτυξης του Εθνικού Δρυμού, με την ενσωμάτωση του Στρατόπεδου Καποτά, στην δημιουργία «Γεωπάρκου», με τρόπο τέτοιο που το σενάριο του αρχαιολογικού περιπάτου θα δένει με τα στοιχεία ανάπτυξης που θα τονισθούν προς αξιοποίηση στον Εθνικού Δρυμό, τροφοδοτώντας επισκέπτες και χρήματα και αποκαθιστώντας την «ιστορική» ενότητα του «τοπίου» Δήμου Μενιδίου – Πάρνηθας.

Abstract

This project focuses on Menidi which is situated in the northern part of Athens.

In this essay, we try to answer to the main problem, using the ultimate advantages that the area already has. The swot analysis give us the best scenario.

The whole idea consists of create archeological walk thought out the town until the mountain of Parnitha and to neighborn towns, when we propose an alternative scenario for development for the Parthina it self. Notably, Parnitha mountain, currently a national park, could become a geopark, including the area of “Stratopedo Kapota”.

In other words we try to restore the identity of the landscape and give perspectives through this restoration for development, serve and protection that concern the whole area.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1.ΠΡΟΛΟΓΟΣ

1.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο Δήμος Αχαρνών είναι ένας από τους αρχαιότερους Δήμους στην Αττική.

Στην παρούσα εργασία μας απασχόλησε πως μέσω η ανάδειξης της ιστορικότητας της περιοχής και η αξιοποίησης του Εθνικού Δρυμού με τον οποίο γειτνιάζει ο δήμος θα μπορέσει να απαντήσει ο δήμος στα σύγχρονα προβλήματα του.

Προτάθηκαν 4 διαφορετικά σενάρια και πραγματοποιήσαμε SWOT ανάλυση με τελικό σκοπό να καταλήξουμε στο προσφορότερο σενάριο.

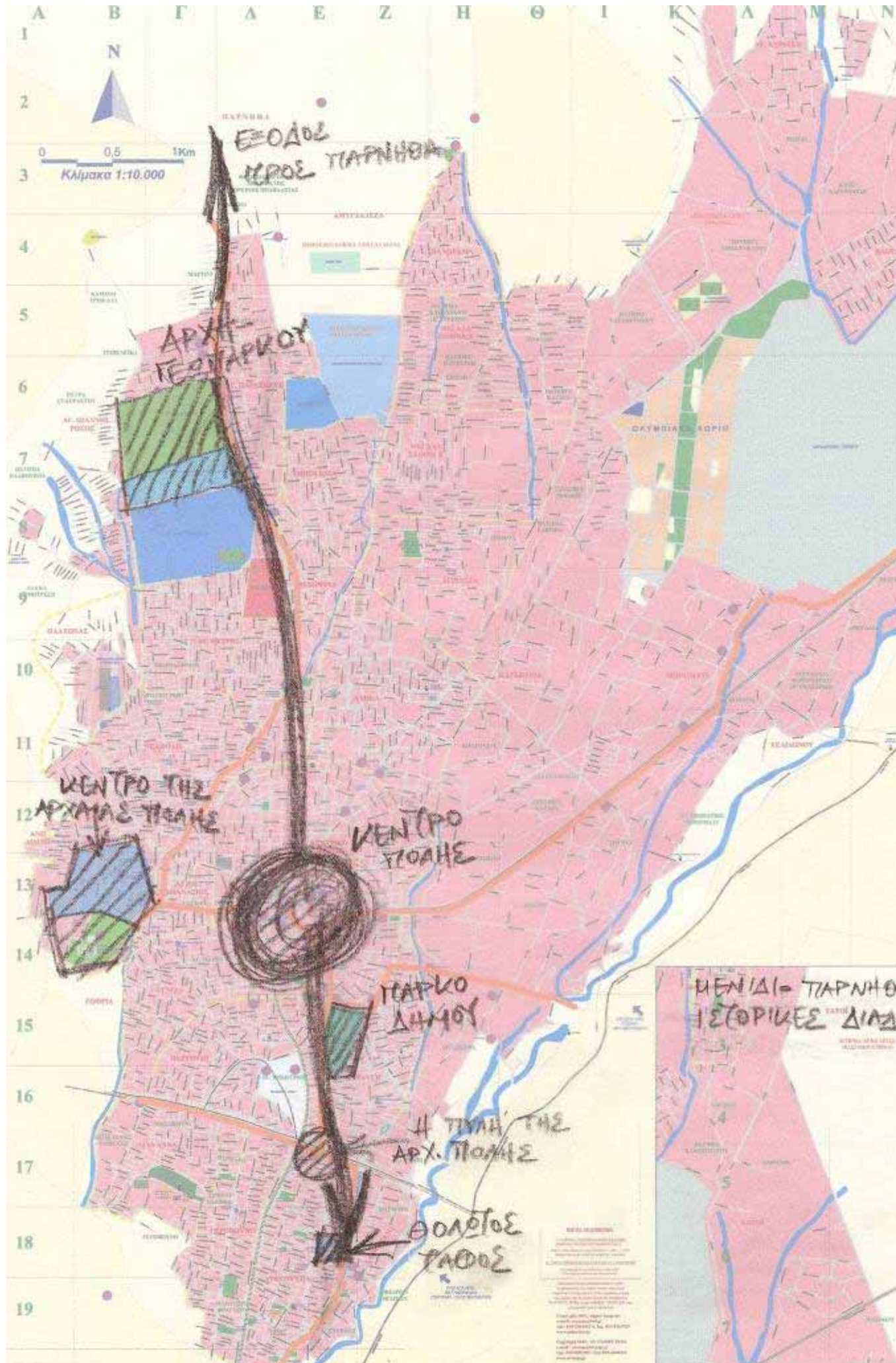
Το τελικό σενάριο περιλαμβάνει διαδρομές, εντός και εκτός του δήμου, συνδέοντας τις υφιστάμενες βυζαντινές εκκλησίες και τους σημαντικούς περιβάλλοντες χώρους αυτών, στους οποίους συναντώνται αρχαιολογικά ευρήματα ή γειτνιάζουν με χώρους παρουσίας νερού (ρέματα), με το αντίστοιχα ευρήματα μέσα στην έκταση του Εθνικού Δρυμού της Πάρνηθας, ενώ ταυτόχρονα προτείνεται η δημιουργία ενός «Γεωπάρκου» που θα περιλαμβάνει τον Εθνικό Δρυμό και την είσοδό του σε αυτό το «Στρατόπεδο Καποτά» . Αφετηρία του όλου εγχειρήματος των διαδρομών αποτελεί στον αστικό ιστό ο Θολωτός Τάφος και η είσοδος προς την Πάρνηθα στο Στρατόπεδο Καποτά.

1.2.ΥΠΟΘΕΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η επισήμανση των συγκεκριμένων χωρικών αναφορών δεν είναι τυχαία για την ανάλυση της περιοχής διότι :

- Αναδεικνύουν την χρονική συνέχεια (μέσω της ιστορικότητας) της περιοχής (από την αρχαιότητα έως σήμερα)
- Σε δεύτερο επίπεδο διαπιστώνουμε την απόσταση στον τομέα των αξιών και πως αυτές αποτελούν ίχνη για τον συνολικό χαρακτήρα της περιοχής.
Αποτελεί διαπίστωση η αξία που προσέδιναν οι πρόγονοί μας στην ταφή και στον νεκρό γενικότερα και της θέσης που είχε η περιοχή κατά την αρχαιότητα, ενώ σήμερα μέσω της στοίβαξης των ομογενών Ποντίων στο στρατόπεδο ΚΑΠΟΤΑ, κάτω από άθλιες συνθήκες διαβίωσης στις παρυφές της πόλης, επιλέγεται η επίλυση των προβλημάτων της πόλης στρουθοκαμηλίζοντας αποτελώντας νεοελληνική επίλυση των προβλημάτων.
- Ο **σκοπός** της ανάλυσης των αρχαίων σημείων, χωρίς να παραγνωρίζεται η ιστορία της περιοχής γραμμικά (από την αρχαιότητα έως σήμερα, η οποία θα μας δώσει συγκεκριμένες χωρικές διαδρομές) είναι μέσω της ανάδειξης της «Ιστορίας» του τόπου, να προβούμε σε προτάσεις λύσεις για την ουσιαστική ανάδειξη του Θολωτού Τάφου και την ενσωμάτωσή του στην ζωή της πόλης και την επίλυση του προβλήματος της συγκέντρωσης Ποντίων ομογενών στο «Στρατόπεδου Καποτά» στις συγκεκριμένες συνθήκες και των προβλημάτων που συνεπάγεται όπως την εγκληματικότητα την γκετοποίηση, με στόχο την άρση της υποβάθμισης συνολικά.

1.3.ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ μέσω της swot ανάλυσης.

A B Γ Δ Ε Ζ Η Θ Ι Κ Λ Μ Ν
1
2
3
4
5
6
7
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19

N
0 0.5 1km
Κλίμακα 1:10.000

ΕΞΟΔΟΣ
ΠΡΟΣ ΤΙΑΡΝΗΘΑ

ΑΡΧΗ
ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΥ

ΚΕΝΤΡΟ ΤΗΣ
ΑΡΧΑΙΑΣ ΠΟΛΗΣ

ΚΕΝΤΡΟ
ΠΟΛΗΣ

ΠΑΡΚΟ
ΔΗΜΟΥ

Η ΠΥΛΗ ΤΗΣ
ΑΡΧ. ΠΟΛΗΣ

ΘΟΛΑΤΟΣ
ΠΑΡΟΣ

ΜΕΝΙΔΙΟ - ΤΙΑΡΝΗΘ
ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΔΙΑΔ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΑΝΑΛΥΣΗ ΥΠΟΘΕΣΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Αναφορικά με την μελέτη της ιστορίας και των ιχνών της στο χώρο, σε πρώτο επίπεδο, ξεχωρίζουμε ως αξιόλογα σημεία το **Θολωτό Τάφο** και το **Στρατόπεδο Καποτά**.

Η επισήμανση των συγκεκριμένων χωρικών αναφορών δεν είναι τυχαία για την ανάλυση της περιοχής διότι :

- Η ανάδειξη της «ιστορικότητας» ενός τόπου στην παρούσα εργασία δεν λαμβάνει χώρα ως αναφορά και καταγραφή των σημαντικών αρχαιολογικών ευρημάτων και εικλησιών που υπάρχουν στην περιοχή, αλλά αντιμετωπίζεται συνολικά ως το συγκριτικό πλεονέκτημα της περιοχής (ως ανεκμετάλλευτος φυσικός πόρος), η διαχείριση του οποίου μπορεί να οδηγήσει σε άρση των συνθηκών υποβάθμισης και αντιμετώπισης των σύγχρονων προβλημάτων του δήμου.
- Επίσης ως φυσικός πόρος (με ιστορικότητα), αντιμετωπίζεται ο «Εθνικός Δρυμός» της Πάρνηθας, του οποίου την είσοδο, οριοθετούμε χωρικά στο «Στρατόπεδο Καποτά».

Σήμερα για έναν οποιονδήποτε τόπο, όταν καλούμαστε να ενεργοποιήσουμε τα «συγκριτικά» του πλεονεκτήματα, καλούμαστε αφού τα εντοπίσουμε, να προτείνουμε βιώσιμες δράσεις αξιοποίησης, λαμβάνοντας υπόψη την διεθνή εμπειρία που αφορά τον πολεοδομικό σχεδιασμό¹.

Με βάσει τα νέα δεδομένα της διεθνούς εμπειρίας στον πολεοδομικό σχεδιασμό για την περίπτωσή μας, το συγκριτικό πλεονέκτημα του δήμου είναι ο «πολιτισμός» και ο «εθνικός δρυμός», που καλούμαστε να διαχειριστούμε υλοποιώντας προτάσεις αξιοποίησης με γνώμονα την «καινοτομία».

Με αυτή την αρχική σύλληψη προέκυψαν «διαδρομές» σύνδεσης των σημαντικών ευρημάτων με αρχικό σημείο αυτό του «Θολωτού Τάφου» και τελικό, ως είσοδο στον Εθνικό δρυμό της Πάρνηθας του Στρατόπεδου Καποτά.

Οι «διαδρομές» που προτείνουμε, αναδεικνύουν την χρονική συνέχεια (μέσω της ιστορικότητας) της περιοχής (από την αρχαιότητα έως σήμερα), ενώ όπως αποδεικνύουμε στην πορεία της εργασίας αποκαθιστούν την ενότητα του τοπίου, με τις εναλλαγές του.

Φυσικά αναγνωρίζονται στο χάρτη όλα τα σημαντικά ιστορικά σημεία που αφορούν της ιστορία της περιοχής από την αρχαιότητα έως το σήμερα, όπως προκύπτουν από τα ευρήματα των ανασκαφών αλλά και των υφιστάμενων βυζαντινών εικλησιών.

¹ Αναφερόμαστε στις μεθόδους «δικτύωσης» των πόλεων με συγκεκριμένες δράσεις και εφαρμογές που αφορούν «συμπληρωματικές» δράσεις εξειδικεύσεις που αφορούν όμορες πόλεις, δήμους, κ.λ.π.

Το όλο εγχείρημα στηρίζεται στην σύνδεση των διαδρομών που θα προκύψουν στο χώρο από τα διακεκριμένα ιστορικά σημεία μετά από συγκεκριμένες επιλογές όπως προκύπτουν και αναφέρονται στην συνέχεια.

Η ενοποίηση τους, δεν είναι πανάκεια και δεν μπορεί από μόνη της να αποδώσει αν δεν συνδυαστεί με την συνεργασία και την επέμβαση της ομάδας των χρήσεων γης που θα λειτουργήσει υποστηρικτικά του εγχειρήματος, προτείνοντας εναλλαγές αντιμετώπισης των παρόδων χρήσεων.

Στην προσπάθεια αυτή δημιουργίας σημαντικών διαδρομών συμπεριλαμβάνονται και σημαντικές κατά την γνώμη μας περιοχές που αφορούν την σύγχρονη πραγματικότητα όπως:

- το σημερινό Δημαρχείο,
- το πυρήνα του εμπορικού κέντρου με το παλαιό δημαρχείο
- το σταθμό του τρένου και όποια άλλα αποκαλύψει η περαιτέρω ενασχόληση με το θέμα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

SWOT ANALYΣΗ

Ο ανωτέρω αναφερόμενος προβληματισμός – προσέγγιση του θέματος αν θα θέλαμε να τον κωδικοποιήσουμε μέσω μιας SWOT ανάλυσης θα ήταν :

Πλεονεκτήματα (Strengths)	Μειονεκτήματα (Weaknesses)	Ευκαιρίες (Opportunities)	Απειλές (Threats)
<p>Σημαντικά αρχαιολογικά ευρήματα που μαρτυρούν την «αξία» της περιοχής κατά την αρχαιότητα αλλά και μετέπειτα κατά την διάρκεια της Τουρκοκρατίας έως τις μέρες μας.</p> <p>Γειτνίαση με τον ορεινό όγκο της Πάρνηθας.</p> <p>Την ύπαρξη πηγών, του Κηφισού και την ενεργή παρουσία του</p>	<p>Ο περιφερειακός χαρακτήρας του δήμου, δεν επιτρέπει την ανάδειξη των σημαντικών ιστορικών ευρημάτων και τοπόσημων στην περιοχή.</p> <p>Για την καλύτερη κατανόηση της άνω «αδυναμίας», αναφέρουμε ότι συγκριτικά η Πλάκα ως μια περιοχή άμεσα γειτνιάζουσα με το Παγκόσμιο σύμβολο του Παρθενώνα, έχει</p>	<p>Η αρχαιολογική σκαπάνη και η περαιτέρω οργανωμένη ανάδειξη των ευρημάτων.</p> <p>Το Εθνικό Χωροταξικό Σχέδιο που θέλει την Αθήνα ως σημαντικό πόλο ανάπτυξης στην Νότια Ευρώπη, μέσω της ανάδειξης της ως τόπου πολιτισμού και βελτίωσης της θέσης της ως</p>	<p>Αποτελεί απειλή η μη δράση (ενόψει των ευκαιριών) για την αντιμετώπιση των προβλημάτων του δήμου</p> <p>Αποτελεί απειλή κατά την γνώμη μας η μη δραστηριοποίηση πολιτικών για την λύση του προβλήματος της συγκέντρωσης Ποντίων στο στρατόπεδο ΚΑΠΟΤΑ.</p>

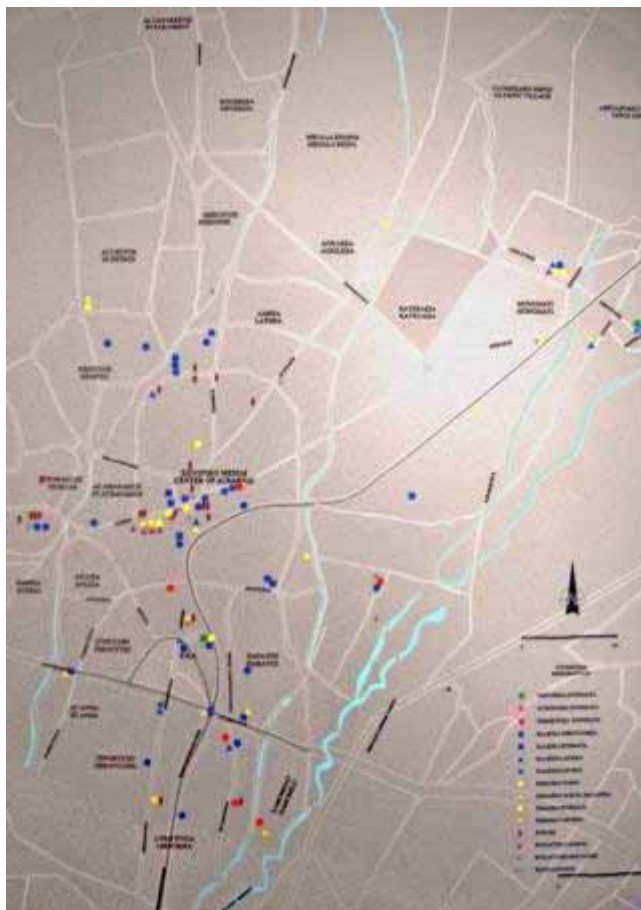
<p>νερού με την μορφή ρεμάτων μέχρι σήμερα στην περιοχή.</p> <p>Η διαπίστωση της πολιτισμικότητας στην περιοχή (Αρβανίτες, Ομογενείς Πόντιοι, Λοιποί Οικονομικοί Μετανάστες).</p> <p>Τέλος η απόδειξη του ότι η περιοχή διατηρεί κεντροβαρικό χαρακτήρα σε σχέση με τους όμορους δήμους (Καματερό, Άνω Λιόσια, Ζεφύρι), ενδεχομένως και λόγω της λαμπρής ιστορίας της κατά το παρελθόν, σε συνδυασμό με τις επιλογές της πολιτείας ανάπτυξης των περιοχών εντός του λεκανοπεδίου μέσα από την εφαρμογή των πόλων ανάπτυξης.</p> <p>Στην περιοχή υφίσταται στρατόπεδα τα οποία με την μεταφορά τους θα εξασφάλιζαν σημαντικούς χώρους τόσο για την δημιουργία χώρων πρασίνου όσο και για την εκτόνωση οικιστικών πιέσεων με «περίγραμμα», π.χ όχι σε γειτονικές δασικές ή γεωργικής χρήσης γαίες.</p> <p>Την αναγνώριση ακόμα σημαντικών</p>	<p>καλύτερες πιθανότητες προστασίας και ανάδειξης από ότι η περιοχή μελέτης μας.</p> <p>Δεν συνεχίζονται οι αρχαιολογικές εικασφές.</p> <p>Πολλά από τα σημαντικά κτήρια ή ακόμα από τα τυπικά δείγματα σπιτιών που αφορούν την περίοδο της Τουρκοκρατίας και μεταγενέστερα δεν έχουν διασωθεί.</p> <p>Η διαπίστωση της υποβάθμισης της περιοχής, όπως διαπιστώνεται και από διάφορα πολεοδομικά μεγέθη (κατακερματισμός της γης, μικροιδιοκτησίες, όρους δόμησης)</p> <p>Το Ρυθμιστικό της Αθήνας δεν αναφέρεται σαφώς σε άξονα ανάπτυξης της Πάρνηθας</p> <p>Αυθαίρετα, κ.λ.π.</p> <p>Η μη κατάρτιση δασολογίου</p>	<p>τουριστικό προορισμό.</p> <p>Το νέο Ρυθμιστικό της Αθήνας, που αναλαμβάνει σε επίπεδο περιφέρειας του νομού Αττικής να υλοποιηθεί με συγκεκριμένες δράσεις στους στόχους του Εθνικού Χωροταξικού Σχεδιασμού.</p> <p>Μέσω της πολιτικής βούλησης ανάπτυξης της «Φαληρικού Δέλτα», να αναδειχθεί πρόταση για την αξιοποίηση - προστασία του ορεινού όγκου, ως αντίπαλου πόλου.</p> <p>Μουσείο της Ακρόπολης</p>	<p>Η ανάδειξη και έξοδο προς τον ορεινό όγκο της Πάρνηθας θα δημιουργήσει πιέσεις για εντάξεις στο σχέδιο πόλεως και οικοπεδοποίηση και άλλων εκτάσεων, ενδεχομένως σε βάρους τόσο του ορεινού όγκου όσο και των κενών χώρων μέσα στον αστικό ιστό (στρατόπεδα), την στιγμή μάλιστα που εντός των ορίων του δρυμού υπάρχουν αδιευκρίνιστες ιδιοκτησιακά περιοχές.</p> <p>Σημαντικός παράγοντας στην επίλυση της υφιστάμενης κατάστασης (αφού αυτή αναγνώθει) είναι η επιλογή της «βέλτιστης λύσης» χωρίς «εκπτώσεις» και ο συνδυασμός με τις προτάσεις των λοιπών ομάδων.</p>
---	---	--	---

εκτάσεων με κυρίαρχη την γεωργική χρήση.			
--	--	--	--

Αναφορικά με το τελευταίο σημείο των κινδύνων που παρατίθεται στην SWOT ανάλυση έχουμε να υποστηρίξουμε ότι και με αφορμή την επιτόπια και βιβλιογραφική ανάλυση των αρχαιολογικών ευρημάτων στο δήμο προέκυψαν διάφορα σενάρια για τις διαδρομές που προτείνονται, για να καταλήξουμε σε αυτό που κατά την γνώμη μας αποτελεί το ρεαλιστικότερο και αποδοτικότερο προς υλοποίηση χωρίς «ειπτώσεις» ως προς την αντιμετώπιση του πλούτου των ιστορικών ευρημάτων και αναλύεται παρακάτω.

3.1.ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΑ ΣΕΝΑΡΙΑ ΔΙΑΔΡΟΜΩΝ

3.1.1.ΠΡΩΤΟ ΣΕΝΑΡΙΟ

Από την βιβλιογραφική αναφορά στις πηγές προκύπτει ένας χάρτης που αφορά όλα τα αρχαιολογικά ευρήματα της περιοχής και στον χάρτη διαδρομών που θέλουμε να δημιουργήσουμε πρέπει να υπάρχει το σύνολο των ευρημάτων².

Κατά την περιήγηση στον δήμο όμως προέκυψε η εικόνα ότι οι διαδρομές αυτές δεν είναι άμεσα ορατές διότι έπρεπε να αντιμετωπισθεί ο κίνδυνος της σύλησης των αρχαιοτήτων (όσων τουλάχιστον δεν μπορούσαν να μεταφερθούν στο αρχαιολογικό μουσείο της περιοχής ή σε άλλα μουσεία) και ως εκ τούτου παρόλο που στον χάρτη σημειώνονταν ως σημεία ιστορικών ευρημάτων, το μεγαλύτερο μέρος αυτών είναι «θαμμένα».

Δεν αποσκοπούμε όμως να δημιουργήσουμε διαδρόμους φαντάσματα, όπου θα αποτελούν δρόμους περιπάτου των «ειδικών» και προς τούτου στραφήκαμε στο αμέσως επόμενο σενάριο διαδρομών όπως αναδείχθηκε από την επίσκεψη στο δήμο.

SWOT Ανάλυση 1ου Σεναρίου

Πλεονεκτήματα (Strengths)	Μειονεκτήματα (Weaknesses)	Ευκαιρίες (Opportunities)	Απειλές (Threats)
Αυστηρό σενάριο που αναδεικνύει όλο το πλούτο των ευρημάτων της περιοχής	Δεν είναι άμεσα εφαρμόσιμο. Απαιτεί υψηλό κόστος απαλλοτριώσεων. Δημιουργεί χαοτικές διαδρομές. Απαιτεί προσωπικό για την φύλαξη των διαδρομών και των σημαντικών ευρημάτων που δεν μεταφέρονται	Τα ευρήματα που θα προκύψουν και μεταφέρονται μπορούν να φιλοξενηθούν στο αρχαιολογικό μουσείο.	Ενδεχομένως να μην πετυχαίνεται ο στόχος της ανάδειξης των αρχαιολογικών ευρημάτων, αφού θα δημιουργήσουμε «αρχαιολογικές» διαδρομές που θα αφορούν και θα απευθύνονται σε ορισμένους. Υψηλός κίνδυνος σύλησης των αρχαιοτήτων αν δεν επιτευχθεί η αποτελεσματική και συνεχής φύλαξη τους.

² Σε όλα τα σενάρια που αναλύονται αποτελούν σημεία αναφοράς ο «Θολωτός Τάφος» και τελικό σημείο της διαδρομής το «Στρατόπεδο Καποτά» ως σημείο εξόδου προς την Πάρνηθα για την οποία και θα προτείνουμε συγκεκριμένες δράσης αξιοποίησης παρακάτω

3.1.2. ΔΕΥΤΕΡΟ ΣΕΝΑΡΙΟ

Διαπιστώσαμε όμως ότι ενώ τα ίχνη της αρχαιότητας δεν ήταν ορατά για τους λόγους που αναλύσαμε, υπήρχαν σαφής διαμορφούμενες διαδρομές από τις υφιστάμενες και διασωζόμενες βυζαντινές και μεταβυζαντινές εκκλησίες και ξωκλήσια στην περιοχή.

Το σημαντικό μάλιστα ήταν ότι είχαν να επιδείξουν σημαντικό πλούτο, εσωτερικό τόσο με τις απείρου κάλλους τοιχογραφίες ή ξύλινα τέμπλα ορισμένα από αυτά, όσο και από το γεγονός ότι περιβάλλονταν από ιανό υπαίθριο δημόσιο χώρο, ενώ σε αρκετές περιπτώσεις υπήρχαν αξιόλογα αρχαιολογικά ευρήματα είτε εσωτερικά είτε στον περίβολο, ενώ σε άλλες σώζονταν μέχρι πρότινος παράδοση με γιορτές και πανηγύρια τοπικά της περιοχής.

Άρα δημιουργήθηκε το εναλλακτικό σενάριο προβολής των εκκλησιών αυτών και της δημιουργίας ενός διαδρόμου που θα τις αφορά, συμπεριλαμβάνοντας και τα σημαντικά τοπόσημα που αφορούν την σύγχρονη πραγματικότητα του δήμου.

Όμως αυτό το σενάριο έδειχνε «μικρό» κατά την γνώμη μας για να απαντήσει σε όλα τα σύγχρονα προβλήματα της περιοχής μέσω του συγκριτικού πλεονεκτήματος της περιοχής, της διαχείρισης δηλαδή του πολιτισμού και εξηγούμε:

SWOT Ανάλυση 2ου Σεναρίου

Πλεονεκτήματα (Strengths)	Μειονεκτήματα (Weaknesses)	Ευκαιρίες (Opportunities)	Απειλές (Threats)
<p>Σενάριο εφικτό, αφού αφορά και αναδεικνύει τις υφιστάμενες εκκλησίες και ξωκλήσια.</p> <p>Πολλές εκκλησίες διαθέτουν «ικανό» περιβάλλοντα χώρο που λειτουργεί διπλά ως φυσικός δημόσιος χώρος αλλά και ως χώρος ανασκαφικών δραστηριοτήτων αφού κάτω από αυτόν υπάρχουν και μπορούν να αναδειχθούν και τα αρχαιολογικά ευρήματα.</p> <p>Η παρουσία του «νερού», πολλές εκκλησίες γειτνιάζουν χωρικά με ρέματα μπορεί να συμβαδίζει με λύσεις που προτείνονται από την ανάδειξη και διαχείριση των ζωνών αυτών.</p> <p>Ταυτόχρονα να τονωθεί η ελλιπούσα προσφάτως λαογραφική παράδοση μέσω της αναβίωσης των πανηγυριών – λαογραφικών εορτών.</p>	<p>Αν και αποτελεί σενάριο εφικτό, ίσως δεν αποτελέσει σημαντική παράμετρο χρησιμοποίησης του εργαλείου της «ιστορίας» ως συγκριτικό πλεονέκτημα της περιοχής, να τροφοδοτήσει δηλαδή ως μοχλός την αναπτυξιακή προοπτική του δήμου.</p>	<p>Αξιοποίηση προγραμμάτων INTEREG III, για την εξασφάλιση των κατάλληλων κονδυλίων.</p> <p>Δημιουργία πιλοτικών προγραμμάτων που να τεθούν υπό την προστασία των προγραμμάτων της “Nostra Europa” και αφορά βραβεία αποκατάστασης μνημείων.</p> <p>Η συντήρηση και η ανάδειξη του περιβάλλοντα χώρου χρηματοδοτείται από τα έσοδα του ΕΤΕΡΠΣ.</p>	<p>Αναποτελεσματικότητα τροφοδότησης του συγκριτικού πλεονεκτήματος της «ιστορίας» - υπό την μορφή «θρησκευτικότητας – λαογραφίας» ως μοχλού που θα πυροδοτήσει διαδικασίες ανάπτυξης και άρσης των συνθηκών υποβάθμισης στο δήμο, τι στιγμή που και σήμερα υφίστανται οι εκκλησίες και φαίνεται ότι δεν αφορούν κανένα.</p>

3.1.3. ΤΡΙΤΟ ΣΕΝΑΡΙΟ

Έχει αναλυθεί και από τις λοιπές ομάδες ότι αποτελεί πρόβλημα για την περιοχή η εγκατάσταση ομάδων «ρομ», κυρίως ως προς τις συνθήκες διαβίωσής του και των συνθηκών υγιεινής των περιοχών εγκατάστασης.

Μάλιστα τυγχάνει κυρίως από βιβλιογραφικές μαρτυρίες να τοποθετείται το κέντρο του αρχαίου δήμου στην περιοχή μεταξύ των δύο λόφων μεταξύ των εκκλησιών των Σαράντα Μαρτύρων, του Προφήτη Ηλία και της Ανάληψης, όπου αποτελεί περιοχής εγκατάστασης των «ρομ», μια περιοχή ιδιαίτερος υποβαθμισμένη η οποία παραμένει σε μεγάλο μέρος της αδόμητη, ενώ σε αυτή έχει οριοθετηθεί Πάρκο κυκλοφοριακής αγωγής το οποίο δεν έχει υλοποιηθεί.

Θα μπορούσε λοιπόν αυτή η περιοχή να προστατευθεί ορίζοντάς την μέσω της πρότασης στο ΓΠΣ του δήμου, ως περιοχή προς ανασταφική δραστηριότητα με στόχο την εξακρίβωση των εικασιών περί τοποθέτησης του κέντρου του αρχαίου δήμου και κατόπιν δημιουργίας ενός ολοκληρωμένου αρχαιολογικού χώρου, περίπατου που να αναδείκνυε την σημασία της περιοχής, απαντώντας και στα προβλήματα υποβάθμισης του δήμου και στα προβλήματα της συγκεκριμένης μειονότητας της περιοχής, σε συνεργασία με τις προτάσεις που προτείνονται από τις λοιπές ομάδες σχεδιασμού.

SWOT Ανάλυση 3ου Σεναρίου

Πλεονεκτήματα (Strengths)	Μειονεκτήματα (Weaknesses)	Ευκαιρίες (Opportunities)	Απειλές (Threats)
Αν επιβεβαιωθούν οι βιβλιογραφικές αναφορές θα προκύψει ένας σημαντικός χώρος αποκλειστικά με αρχαιολογικά ευρήματα, αδόμητος.	Οι ανασκαφές απαιτούν χρόνο και χρήματα. Ειδικά αν θα χρειασθούν χρήματα και για απαλλοτρίωσης οικόπεδων ή και ακινήτων.	Επιμετάλλευση του θετικού κλίματος από τα εγκαίνια του μουσείου της Ακρόπολης και της διεθνής στροφής για την ενθάρρυνση ανασταφικών δραστηριοτήτων. Σαφή προσανατολισμό του ρυθμιστικού για ανάδειξη της Αθήνας ως μιας πόλης διεθνούς εμβέλειας με άξονα τον πολιτισμό. Η ανάπτυξη που αναλύεται παρακάτω	Η ανασταφική περίοδος να είναι τέτοια που να ακυρώσει τις ωφέλειες που αναμένονται από την ανάδειξη ενός μεγάλου συγκεντρωμένου αρχαιολογικού χώρου. Η σκαπάνη να μην αποκαλύψει σημαντικά ευρήματα και να μην αποτελεί η συγκεκριμένη θέση το κεντρικό τμήμα του αρχαίου δήμου. Να ακυρωθεί το

		<p>και αφορά τον Εθνικό δρυμό μπορεί να δικτυωθεί σε ένα πανευρωπαϊκό, ακόμα και διεθνές δίκτυο ανάλογων δράσεων επικουρεί την προσπάθεια</p> <p>Η συντήρηση και η ανάδειξη του περιβάλλοντα χώρου χρηματοδοτείται από τα έσοδα του ΕΤΕΡΠΣ.</p> <p>Αναζήτηση διεθνών προγραμμάτων χρηματοδότησης.</p>	<p>σενάριο κάτω από την μη συναίνεση των ρομ ή και των κατοίκων της περιοχής γενικά.</p>
--	--	---	--

3.1.4. ΤΕΤΑΡΤΟ ΣΕΝΑΡΙΟ

Προτάσεις ανάπτυξης που αφορούν τον Εθνικό Δρυμό της Πάρνηθας.

Με τις επισκέψεις στην περιοχή, διαπιστώσαμε ότι ο Εθνικός Δρυμός από μόνος του μπορεί να αποτελέσει σημαντική πηγή ζωής για την περιοχή αναφοράς αλλά και για τους όμορους δήμους όπως αποδεικνύεται και ιστορικά.

Αποτέλεσε από την αρχαιότητα μέχρι την πρόσφατη ιστορία, την πηγή ζωής, τροφοδοτώντας ξύλα, νερό από τα υφιστάμενα ενεργά ρέματα, παράλληλα έδωσε τον απαραίτητο χώρο για την καλλιέργεια της ειδικής ποικιλίας σιταριού (δίμηνη), ενώ ταυτόχρονα αποτέλεσε καταφύγιο των κατοίκων την εποχή της Τουρκοκρατίας και οχυρό πολύ παλαιότερα κατά την αρχαιότητα.

Ταυτόχρονα το ίδιο τοπίο συνύπαρξης, αρχαιολογικών ευρημάτων που πιστοποιούν την αρχαία λατρεία και την κατοίκηση της περιοχής από την αρχαιότητα (π.χ στο Σπήλαιο του Πανός), Εικλησιών που συντηρούν και τροφοδοτούν τον δήμο με τα απαραίτητα προς σίτιση την εποχή της Τουρκοκρατίας και νερού, καταδεικνύεται ώστε να αρθεί ο νοητός διαχωρισμός των δύο αρχικών σημείων των διαδρομών μας, του ενός μέσα στον αστικό ιστό και του άλλου στις παρυφές της εκτός σχεδίου δόμησης, αποδεικνύοντας, το αυταπόδεικτο.

Την ιστορική και φυσική συνέχεια του τοπίου που δεν είναι ορατό αρχικά από τις βάρβαρες επεμβάσεις του ανθρώπου στον αστικό ιστό.

SWOT Ανάλυση 4ου Σεναρίου

Πλεονεκτήματα (Strengths)	Μειονεκτήματα (Weaknesses)	Ευκαιρίες (Opportunities)	Απειλές (Threats)
<p>Ρεαλιστικό σενάριο ανάπτυξης με συγκεκριμένα όρια αναφοράς</p> <p>Καινοτόμο σενάριο με δυνατότητες εξασφάλισης (λόγω της εφαρμογής της καινοτομίας) σημαντικών κονδυλίων</p>	<p>Δεν θα αποδώσει τα αποτελέσματα άμεσα στον όμορο δήμο</p> <p>Ενδέχεται να αφορά το σύνολο της Αθήνας</p>	<p>Δικτύωση της πρότασης με την Ευρώπη και τον κόσμο</p> <p>Ευκαιρία για την επίσπευση του δασολογίου</p>	<p>Τα μη επιλυθέντα ιδιοκτησιακά προβλήματα που αφορούν τον Εθνικό δρυμό να αναστείλουν το πρόγραμμα</p>

3.1.5. ΤΕΛΙΚΟ ΣΕΝΑΡΙΟ

Επειδή όμως οι όποιες προσπάθειες ανάπτυξης του Εθνικού δρυμού θέλουμε να αφορούν και την περιοχή που καταλαμβάνει ο μελετούμενος δήμος καταλήξαμε στο κάτωθι σενάριο:

Πιστεύουμε ότι ο συνδυασμός του 2^{ου}, 3ου και του 4ου σεναρίου αποτελεί την βέλτιστη και πιο ρεαλιστική λύση για ανάδειξη της περιοχής και αντιμετώπισης των σύγχρονων προβλημάτων μέσα από του συγκριτικού πλεονεκτήματος της «ιστορίας» της, μαζί με την αναπτυξιακή διαχείριση του «Εθνικού Δρυμού» της Πάρνηθας και του Στρατοπέδου Καποτά.

Πηγαίνοντας μάλιστα ένα βήμα παρακάτω διαμορφώσαμε «ευέλικτες» διαδρομές όπου ταυτιστήκαμε με διαδρόμους υφιστάμενου δικτύων νερού, π. χ το ρέμα της Καναπίτσας, το ρέμα της Εσχατίας, το κέντρο της περιοχής προς την προτεινόμενη έξοδο που αποτελεί το «Στρατόπεδο Καποτά», ως σημείο εξόδου στον Εθνικό δρυμό της Πάρνηθας.

SWOT Ανάλυση Τελικού Σεναρίου

Πλεονεκτήματα (Strengths)	Μειονεκτήματα (Weaknesses)	Ευκαιρίες (Opportunities)	Απειλές (Threats)
<p>Αξιοποίηση των εκκλησιών και των ξωκλησιών, εφικτό σενάριο και δημιουργίας ανοχής χρόνου για τις ανασταφικές</p>	<p>Αν και αποτελεί σενάριο εφικτό, ίσως δεν πείσει για την χρησιμοποίηση του εργαλείου της «ιστορίας», του πολιτισμού, ως</p>	<p>Αξιοποίηση προγραμμάτων INTEREG III, για την εξασφάλιση των κατάλληλων κονδυλίων.</p>	<p>Αναποτελεσματικότητα τροφοδότησης του συγκριτικού πλεονεκτήματος της «ιστορίας» - υπό την μορφή «θρησκευτικότητας -</p>

<p>δραστηριότητες.</p> <p>Αν επιτύχει ο συνδυασμός των ανωτέρω, θα προκύψουν πολλαπλασιαστικά οφέλη και προοπτικές ανάπτυξης με άξονα την «στορικότητα».</p> <p>Η αξιοποίηση της Πάρνηθας θα τροφοδοτήσει την περαιτέρω αξιοποίηση του πολιτισμού στον δήμο και θα αποτελέσει την εναλλακτική πρόταση ανάπτυξής του, απαντώντας στα προβλήματα και θα αφορά πλέον ένα σχέδιο για όλη την Αττική και την προστασία της Πάρνηθας.</p>	<p>συγκριτικό πλεονέκτημα της περιοχής, διότι δεν αποτελεί μια ευρέως διαδεδομένη εφαρμογή.</p> <p>Οι ανασκαφές απαιτούν χρόνο και χρήματα. Ειδικά να θα χρειασθούν χρήματα και για απαλλοτρίωσης οικόπεδων ή και ακινήτων.</p>	<p>Δημιουργία πιλοτικών προγραμμάτων που να τεθούν υπό την προστασία των προγραμμάτων της “Nostra Europa”.</p> <p>Εκμετάλλευση του θετικού κλίματος από τα εγκαίνια του μουσείου της Ακρόπολης και της διεθνής στροφής για την ενθάρρυνση ανασκαφικών δραστηριοτήτων.</p> <p>Σαφή προσανατολισμό του ρυθμιστικού για ανάδειξη της Αθήνας ως μιας πόλης διεθνούς εμβέλειας με άξονα τον πολιτισμό. Αναζήτηση διεθνών προγραμμάτων χρηματοδότησης.</p>	<p>λαογραφίας» ως μοχλού που θα πυροδοτήσει διαδικασίες ανάπτυξης και άρσης των συνθηκών υποβάθμισης στο δήμο, τι στιγμή που και σήμερα υφίστανται οι εκκλησίες και δεν αφορούν κανένα.</p> <p>Η ανασκαφική περίοδος να είναι τέτοια που να ακυρώσει τις ωφέλειες που αναμένονται από την ανάδειξη ενός μεγάλου συγκεντρωμένου αρχαιολογικού χώρου.</p> <p>Η σκαπάνη να μην αποκαλύψει σημαντικά ευρήματα και να μην αποτελεί η συγκεκριμένη θέση το κεντρικό τμήμα του αρχαίου δήμου. Να ακυρωθεί το σενάριο κάτω από την μη συναίνεση των ρομ ή και των κατοίκων της περιοχής γενικά.</p> <p>Η συγκεκριμένη αξιοποίηση του Εθνικού Δρυμού και του Στρατοπέδου Καποτά, απαιτεί εξειδικευμένη δράση και καλή οργάνωση, πράγμα που προϋποθέτει εμπειρία και συνεχή υψηλού επιπέδου οργανωτική δομή, ου αρμόδιου φορέα, που δεν έχει πολλά ελληνικά παραδείγματα εφαρμογής.</p>
---	---	--	---

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Στο κεφάλαιο που ακολουθεί γίνεται μια συνοπτική αναφορά στην ιστορία του τόπου όπως παρατίθενται από τα ίχνη της αυτά δηλαδή των αρχαιολογικών ευρημάτων.

Ο δήμος Αχαρνών κατοικείται αδιάλειπτα από την αρχαιότητα μέχρι τις μέρες μας όπως άλλωστε μαρτυρούν και τα αρχαιολογικά ευρήματα.

Ο δήμος άνηκε στην «Οινηίδα» φυλή, αλλά η ακριβής θέση του αρχαίου δήμου δεν έχει εντοπισθεί με ακρίβεια σήμερα.

Υπάρχουν ενδείξεις που ανάγουν την ανάπτυξη του δήμου από τα υστεροελλαδικά χρόνια (1.300 – 1.150 π.Χ.).

Στην εποχή αυτή ανήκει και το μεγαλύτερο αρχαιολογικό εύρημα της περιοχής που είναι ο «Θωλωτός Τάφος» στην περιοχή της Λυκότρυπας.

Η περιοχή κατοικείται και κατά τους κλασσικούς και τους ελληνιστικούς όπως επίσης επιβεβαιώνεται από τα αρχαιολογικά ευρήματα που αφορούν κυρίως νεκροταφεία και χαρακτηριστικούς τρόπους ταφής. (Πλάτωνος - Γιώτα Μ., 2004)

Ταυτόχρονα τα αρχαιολογικά ευρήματα που εντοπίζονται στο εύρος όλου του δήμου αλλά και στον περίβολο και στις τοιχοποιίες των βυζαντινών και μεταβυζαντινών ναών μαρτυρούν για την διαχρονική κατοίκηση του δήμου κατά την αρχαιότητα αλλά αποκαλύπτουν και το είδος της αρχαίας λατρείας που είναι η λατρεία του Δία, του Απόλλωνα, της Αθηνάς, του θεού Πάνα, κ.λ.π.

Στην περιοχή απαντώνται «ψηφίσματα» που αποδίδονται στην αυτή περίοδο και μαρτυρούν την συμβολή των κατοίκων από τους άρχοντες των Αθηνών σε δημότες ή και σε δήμους για τις εξαιρετικές υπηρεσίες που προσέφεραν στην πόλη των Αθηνών.

Ένα σημαντικό εύρημα που αφορά ένα τέτοιο «ψηφισμα» είναι « Ο όρκος των Αθηναίων Εφήβων» που περιέχει τον όρκο που έδιναν οι Αθηναίοι έφηβοι όταν ενηλικιώνονταν και τον όρκο που έδωσαν οι Έλληνες πριν από την μάχη των Πλαταιών και μπορεί με βεβαιότητα να αποδοθεί στον δήμο.

Η περιοχή θεωρείται σημαντική λόγω θέσεως ως φυσικού οχυρού με τους γειτονικούς δήμους για την πρόσβαση στην Αθήνα και λόγω της εύφορης πεδιάδας που προσφέρει καθώς και της γειτνίασης με τον ορεινό όγκο της Πάρνηθας.

Η παρουσία του νερού είναι καθοριστική για την περιοχή αφού βρέθηκαν τμήματα αγωγών που ανήκαν στον «Αχαρνικό οχετό» ενός υδραυλικού έργου του 4ου αιώμα π.Χ που υδροδοτούσε τις Αχαρνές, του γύρω δήμους και την Αθήνα και μετέπειτα με το «Αδριάνειο Υδραγωγείο» .

Αποτελεί έκπληξη ότι δεν έτυχε ανασκαφής ένα δείγμα οικίας της κλασικής περιόδου πράγμα που ενισχύει την άποψη ότι το κεντρικό τμήμα του δήμου δεν έχει ανακαλυφθεί ακόμα.

Αντίθετα έχουν ανακαλυφθεί αρκετά ευρήματα που αφορούν κατοικίες, τάφους, αγροτικές και εργαστηριακές εγκαταστάσεις, λουτρό (βαλανεία) και αγωγούς σε όλον το δήμο που αφορούν την ρωμαϊκή και υστερορωμαϊκή περίοδο.

Οι Αχαρνείς φαίνεται να βοήθησαν την Αθήνα στον πόλεμο με τους Πέρσες αφού αυτοί επανήλθαν στην περιοχή το 480π.Χ όπου η περιοχή καταστράφηκε από την επιδρομή του Μαρδόνιου.

Επίσης βοηθούν του Αθηναίους στον Πελοποννησιακό πόλεμο για να απαντήσουν με καταστροφές στο δήμο οι σπαρτιάτες επί της κυριαρχίας του βασιλιά τους Αρχίδαμου.

Κατά τα βυζαντινά χρόνια η περιοχή των Αθηνών και των γύρω δήμων πέφτει σε παρακμή αφού αποτελεί ίσως από τις μοναδικές έννοιες των κατοίκων η εξόφληση της εισφοράς που πλήρωναν στον φοροεισπράκτορα.

Το 1204 – 1204, η Αττική καταλήφθηκε από τους Φράγκους και στην συνέχεια από τους Καταλάνους και τους Φλωρεντίνους για να απωθηθούν όλοι από τους Τούρκους όπου εγκαταστάθηκαν οριστικά στην περιοχή το 1456.

Από ιστορικά στοιχεία αναφέρεται ότι ο ντόπιος πληθυσμός ενισχύεται με την εγκατάσταση Αρβανιτών (το 1383), όπου φύλαγαν την περιοχή από ληστοσυμμορίες που κατέβαιναν από τα βόρεια.

Οι Μενιδιάτες συμμετέχουν και στον απελευθερωτικό αγώνα κατά των Τούρκων.

Ο Χασιώτης καπετάνιος Μελέτης Βασιλείου ο οποίος είχε μνηθεί στην Φιλική Εταιρεία είχε προετοιμάσει ένα στρατιωτικό σώμα από 300 Χασιώτες όπου μαζί με τους Μενιδιάτες οπλαρχηγούς (Αντώνης Κιουρκακιώτης επίσης μνημένος στην Φιλική Εταιρεία) περίμεναν να συμμετέχουν στον αγώνα για την απελευθέρωση της Αττικής από τους Τούρκους, ακολουθώντας το παράδειγμα του ξεσηκωμού του έθνους όπως είχε ξεκινήσει από την Πελοπόννησο.

Το βράδυ της 25ης Απριλίου του 1821, 1200 περίπου επαναστάτες χωρικοί κινήθηκαν προς την Αθήνα και κατόρθωσαν να την απελευθερώσουν σκοτώνοντας 60 τουρκαλβανούς φύλακες που προστάτευαν τα τείχη. Οι υπόλοιποι Τούρκοι περίπου 400 οικογένειες κλείστηκαν στα τείχη όπου περίμεναν την συνδρομή του Ομέρ Βρυώνη για να ξεκινήσει ένας αγώνας και πολιορκία των ελλήνων που απέδωσε με την απελευθέρωση της Αθήνας και την αποχώρηση των Τούρκων το 1833, όπου διακρίθηκαν πολλοί Μενιδιάτες επαναστάτες.

Το 1964 έχουμε εγκατάσταση (μαζική για τα δεδομένα τα πληθυσμιακά του δήμου) Ποντίων ομογενών κυρίως από την Αμπχαζία και την Γεωργία.

Το κύμα αυτό εκδηλώνεται όταν ο Γ.Γ του Κ.ΚΣΕ της Σοβιετικής Ένωσης Ν. Χρουτσώφ υπογράφει με τον τότε Πρωθυπουργό της χώρας Γ. Παπανδρέου συμφωνία βάσει της οποίας επιτρέπεται σε ένα περιορισμένο αριθμό ομογενών Ποντίων να έρθει στην χώρα. Η συντριπτική πλειονότητα των πληθυσμών αυτών εγκαθίστανται στην Αττική και κυρίως κατευθύνονται στο δήμο Αχαρνών του Ν. Αττικής.

Το ρεύμα αυτό ανασχέθηκε με την αλλαγή του πολιτεύματος στην Ελλάδα και την έλευση της δικτατορίας.

Το 1974, η Ελληνική κυβέρνηση υπογράφει συμφωνία για την υποδοχή εκ νέου ομογενών από τις χώρες της Σοβιετικής Ένωσης όπου κυρίως εγκαθίστανται χωρικά στις

παρυφές του «Στρατοπέδου Καποτά» σε σύγχρονες «φαβέλλες» και ακολουθούν υποσχέσεις για οριστική αποκατάσταση των ομογενών.

Σήμερα ο δήμος κατοικείται από 76.000 άτομα (απογραφή του 2001), ενώ υπολογίζεται ότι ο μόνιμος πληθυσμός του δήμου είναι ακόμη μεγαλύτερος. (Πλάτωνος - Γιώτα Μ.,2004)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

5.ΤΕΛΙΚΗ ΔΙΑΜΟΡΦΩΘΕΙΣΑ ΔΙΑΔΡΟΜΗ – ΣΗΜΕΙΑ, ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΑΝΑΦΟΡΑΣ

5.1.ΟΔΟΣ ΙΠΠΙΟΥ – ΘΟΛΩΤΟΣ ΤΑΦΟΣ – ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΟ ΠΑΠΑΣΤΑΘΗ – ΔΗΜΑΡΧΕΙΟ – ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

- **Οδός Ιππίου**

Στην οδό βρέθηκαν ίχνη (αποκαλύφθηκε και ανασκάφηκε) δρόμος πλάτους 2,5μ με αναλημματικούς τοίχους και τουλάχιστον τρία επάλληλα οδοστρώματα, δύο κλασσικών και ένα ρωμαϊκών χρόνων.

Ίσως αυτός αποτελούσε μια κύρια οδική αρτηρία που οδηγούσε από τις «Αχαρνικές Πύλες» στις Αχαρνές. (Πλάτωνος - Γιώτα Μ.,2004)

Οι δρόμοι της Αθήνας κατά την αρχαιότητα (εκτός από την οδό Παναθηναίων, την Ιερά Οδό και την οδό Τριπόδων) ήταν όλοι στενοί ακανόνιστοι, ενώ στο σύνολό τους δεν φωτιζόνταν.

Ακολουθούσαν δε φυσικά περάσματα, ενώ το εύρος τους δεν ήταν πάντα σταθερό και δεν ήταν πλακόστρωτοι, αλλά αποτελούνταν από πατημένο χώμα και χαλίκια, σε μερικές περιπτώσεις με δύο αναλημματικούς τοίχους από την μία και την άλλη τους πλευρά.

Μέχρι τον 4ο αιώνα στη μέση του δρόμου υπήρχε μόνο ένα αυλάκι αποχέτευσης αλλά σε μερικές περιπτώσεις σε αυτόν τον αιώνα κατασκευάζονται υπόγειοι σωλήνες και αγωγοί.

Τα σπίτια που βρισκόνταν εκατέρωθεν δεν ήταν τοποθετημένα και στοιχισμένα με βάση τον δρόμο. Τα νερά της βροχής αυτά που μαζεύονται μέσα σε στέγες και τα χρησιμοποιημένα κατέληγαν απευθείας στους δρόμους χωρίς να τηρούνται οι στοιχειώδης κανόνες υγιεινής.

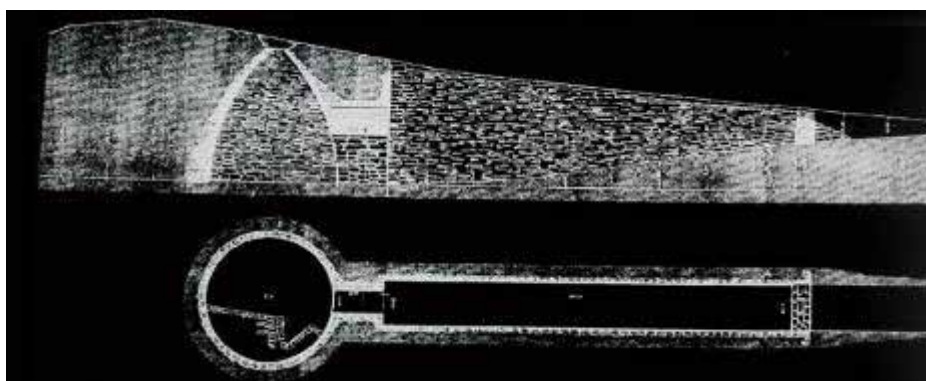
Η επισκευή των δρόμων ανατίθενται σε ανθρώπους που ονομάζονταν «οδοποιοί» και ήταν κάτω από την εποπτεία των «αστυνόμων».

Η τοποθέτηση μνημείων κατά μήκος των δρόμων ήταν συνηθισμένη.

Η πορεία των αρχαίων δρόμων και η οριοθέτηση των σημαντικών πυλών, εντοπίζεται σήμερα από τους αρχαιολόγους διότι σε αυτές τοποθετούνται μεγάλα νεκροταφεία. Είναι σύνηθες δηλαδή την πορεία των αρχαίων δρόμων να ακολουθούν τάφοι.

Δυτικά του αρχαίου δρόμου ανασκάφθηκε αγωγός με κάλυψη με καμπύλες κεραμίδες, που παραπέμπει στον τεράστιο υδραυλικό έργο που υπήρχε στην περιοχή, γνωστό ως «αχαρνικό οχετό» που τροφοδοτούσε την Αττική νερό από τις πηγές της Πάρνηθας.

- **Θολωτός Τάφος**

Επί της οδού Φιλαδέλφειας βρέθηκε και ανασκάφθηκε από γερμανούς αρχαιολόγους σε ένα τεχνητά διαμορφωμένο λόφο ο σημαντικότερος θολωτός τάφος της Αττικής που χρονολογείται στην υστεροελλαδική ΙΙΙ Α2 – ΙΙΙ Β εποχή, δηλαδή στον 14ο – 13ο αιώνα π. Χ.

Είναι υπόγειος, κτισμένος κατά τον ισοδομικό και τον εκφορτικό τρόπο δόμησης. Αποτελείται δε από τον δρόμο, δηλαδή διαμορφωμένο διάδρομο που οδηγούσε στον τάφο, το στόμιο και τον θάλαμο.

Από την ανάγνωση του τρόπου κατασκευής και των κτερισμάτων που βρέθηκαν στον τάφο, παίρνουμε σημαντικές πληροφορίες για τον τρόπο ταφής την συγκεκριμένη χρονική περίοδο ενώ οι αρχαιολόγοι συμφωνούν ότι πρόκειται για τάφο ενός σημαντικού προσώπου της περιοχής, ίσως κάποιου τοπικού άρχοντα.

Στην μυκηναϊκή Αττική ο **θαλαμοειδής ή θαλαμωτός τάφος**, λαξευμένος στον βράχο αποτελεί συνηθισμένο τύπο ταφής. Οι θαλαμοειδής τάφοι είναι μικρότεροι τάφοι με σύντομο δρόμο εισόδου. Οι θολωτοί ή θαλαμοειδής τάφοι χρησιμοποιούνται για να ταφούν μέλη μιας οικογένειας και ως εκ τούτου ανοίγονται πολλές φορές

Ο δεύτερος κύριος τύπος ταφής είναι ο **ατομικός ενταφιασμός** σε απλούς λακκοειδής τάφους, ορθογώνια δηλαδή ορύγματα λαξευμένα σε βράχο ή σκαμμένα στο χώμα, με πλευρές κάθετες, που δεν χρησιμοποιούνται ξανά από μέλη της οικογένειας.

Τα κτερίσματα που απαντώνται σε αυτούς τους τάφους είναι λιγότερα και φτωχότερα κατά κανόνα. (Πλάτωνος - Γιώτα Μ.,2004)

- **Στρατόπεδο Παπαστάθη – Δημαρχείο – Αρχαιολογικό μουσείο**

Αποτελεί την φυσική κατάληξη της πρώτης διαδρομής.

Η πρόταση διαμόρφωσης ενός ενιαίου διαμορφωμένου χώρου πρασίνου γύρω από το σημερινό δημαρχείο, (ενώ ένα τμήμα του αποδίδεται προς μελλοντική δόμηση για την ανακούφιση των οικιστικών πιέσεων της περιοχής), αναδεικνύει την θέση του δημαρχείου ως χώρου που διαδραματίζονται διάφορα πολιτιστικά δρώμενα, στα οποία συμπεριλαμβάνεται και η επίσκεψη στο αρχαιολογικό μουσείο.

5.2.ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ – «ΠΙΕΤΑΛΟ» - ΠΡΟΣ ΒΑΡΥΜΠΟΜΠΗ

ΔΗΜΑΡΧΕΙΟ – ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ – ΑΓ.ΣΩΤΗΡΑ – ΠΑΝ.ΧΕΛΙΔΟΝΟΥ – ΒΑΣΙΛΙΚΟ ΚΤΗΜΑ

Άγιος Κωνσταντίνος

Βρίσκεται στο κέντρο των Αχαρνών στην ομώνυμη οδό

(Ηλιοπούλου Κων/να, Καλαβρουζιώτης Ιωάννης, 2003 – 2004)

- Σιδηροδρομικός Σταθμός

Το 1843 επί πρωθυπουργίας Αλέξανδρου Ραγιαβή γίνεται πρόταση σιδηροδρομικής σύνδεσης της Αθήνας με τον Πειραιά.

Στην Ευρώπη, την ίδια εποχή εκδηλώνεται οργασμός κατασκευής σιδηροδρομικών συνδέσεων και ως Ευρωπαϊκή χώρα η Ελλάδα πρέπει να ακολουθήσει τα βήματα της Ευρώπης.

Η πρόταση δεν υλοποιείται. Το 1855, επί Αλ. Μαυροκορδάτου χαράσσεται η σιδηροδρομική γραμμή Πειραιά – Αθηνών, αλλά επεκτείνεται το δίκτυο και πέραν των Αθηνών. Τα εγκαίνια του πρώτου τμήματος έγιναν το 1869.

Το 1890, επί Χαρ. Τρικούπη αρχίζει η επέκταση του σιδηροδρομικού δικτύου από την Αθήνα ως την Λάρισα.

Για να λειτουργήσουν όμως οι μηχανές της εποχής που ήταν ατμοκίνητες και χρησιμοποιούσαν είτε ξύλα είτε κάρβουνα είχαν την ανάγκη άφθονου και καθαρού νερού³. (Καλογράνης Ι.Χρήστος, 1990)

Η πιο πρόσφορα πηγή νερού στην Αττική ήταν η περιοχή των Αχαρνών και προς τούτο το κράτος αγόρασε στο 12ο χιλιόμετρο Αθηνών – Μενιδίου έκταση 10 περίπου στρεμμάτων με σκοπό να γίνουν στην θέση αυτή οι εγκαταστάσεις του σταθμού.

«Η στρώση της γραμμής συνεχίζεται έξω από το 2ο χιλιόμετρο από το Μενίδι».

«Εκεί συναντά τον λόφο Αλήμπεη και αναγκάζεται να ανοίξει τάφρο 600μ μήκους και βάθους 12-15μ». Κτίζει δε γέφυρα για να μην χωρίσει την περιοχή στα δύο. Η επιστροφή της γραμμής συνεχίζεται πέραν του 12ου χιλιομέτρου ενώ στο 12ο χιλιόμετρο κατασκευάζεται ο σταθμός Μενιδίου.

Ο σταθμός εγκαινιάζεται το 1871 ενώ λειτουργεί ως επιβατικός και εμπορευματικός σταθμός μέχρι το Β' Παγκόσμιο πόλεμο. (Καλογράνης Ι.Χρήστος, 1990)

³ Έπρεπε να γεμίζουν την υδροφόρο που είχαν μαζί τους με νερό.

5.2.1.ΛΟΙΠΑ ΕΚΚΛΗΣΑΚΙΑ

Αγ. Τριάδα

Μικρή βυζαντινή εκκλησία στην συμβολή της οδού Αριστοτέλους και Αγ. Τριάδας, με σημαντικό χώρο πλατείας.

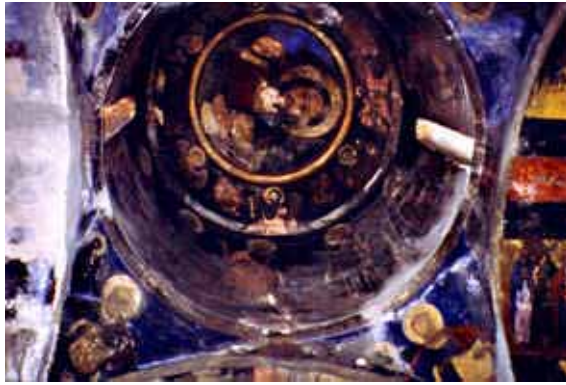
Αγ. Σωτήρα

Το εξωκλήσι της Μεταμόρφωσης του Σωτήρος βρίσκεται στα δυτικά του ποταμού Κηφισού, στην περιοχή Χαμόμηλο των Αχαρνών. Από εκεί περνούσε ο αρχαίος δρόμος που ακολουθώντας πορεία από Αθήνα προς Δεκέλεια, κατευθυνόταν προς την "Ωρωπίαν γην" και τη Βοιωτία. Στη θέση αυτή υπήρχε παλαιό μικρό μοναστήρι, από το οποίο σώζεται ο σημερινός ναός της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος.

Η Μονή και ο ναός δέχτηκαν τη ληστρική επιδρομή αλλοθρήσκων οι οποίοι κατέστρεψαν το μεν μοναστήρι ολοσχερώς τον δε ναό εν μέρει. Ο τελευταίος αναγέρθηκε εκ νέου μετά από πολλά χρόνια.

Σύμφωνα με το Δημ. Γιώτα η σημερινή Αγία Σωτήρα είχε κάποτε την ονομασία Άγιος Νικόλαος. Ονομάστηκε

έτσι μετά την απελευθέρωση, σε ανάμνηση της σωτηρίας του έθνους.

Ο ναός ανάγεται στον 15ο-16ο αι. και αποτελεί κλασικό δείγμα βυζαντινού ρυθμού, σταυροειδή με τρούλο και κεραμοσκεπή.

Εσωτερικά έχει ξύλινο τέμπλο. Εντυπωσιακές είναι οι ημικατεστραμμένες αγιογραφίες του 15ου - 16ου αι.

Αξιοσημείωτος είναι ο τρούλος με τον Παντοκράτορα που στηρίζεται σε τέσσερα τόξα και υποβαστάζεται από τέσσερις ολόσωμους κίονες από λευκό μάρμαρο ύψους 2,50μ.

Ο Ορλάνδος το 1933 έχει γράψει σχετικά: "ο ναός είναι σταυροειδής εγγεγραμμένος του τύπου των Ελλαδικών τετρακιονίων.....οι κίονες φέρουν αρχαία ιωνικά

κιονόκρανα.....εσωτερικώς διατηρεί τοιχογραφίας του 15ου ή 16ου αιώνα, τας πλείστας λίαν κακοτέχνως επισκευασμένας. Πλησίον του ναού διασώζεται ηρειπωμένος πύργος". (Ηλιοπούλου Κων/να, Καλαβρουζιώτης Ιωάννης, 2003 – 2004)

«Ο καθηγητής Μπούρας αναφερόμενος στους κίονες υποστηρίζει ότι μόνο οι τρεις φέρουν ιωνικά κιονόκρανα, ενώ ο τέταρτος βυζαντινό.

Στην περιοχή της Αγίας Σωτήρας βρέθηκαν αρχαίοι τάφοι και, όπως βεβαιώνει ο Δημ. Γιώτας, μικρά κομμάτια από αγγεία ίσως της Μυκηναϊκής περιόδου. Δυστυχώς όμως μεγάλη μαρμάρινη σαρκοφάγος που είχε ερευνηθεί το 1978 βρέθηκε συλημένη. Στη θέση "λουτρό" βρισκόνταν ρωμαϊκά λουτρά που χρησιμοποιούσαν τη ροή του Ανδριάνειου υδραγωγείου.

Η Αγία Σωτήρα συνδέεται με ενδιαφέροντα έθιμα και παραδοσιακές γιορτές των Αχαρνών, όπως "το Σωτήρεμα των σταφυλιών": Ανήμερα της γιορτής του ναού, 6 Αυγούστου, ξεκινούσαν οι ηλικιωμένοι με τα υποζύγια και οι νεότεροι με τα πόδια για την Αγία Σωτήρα στο Χαμόμηλο. Μετά τη Λειτουργία ηλικιωμένες γυναίκες γέμιζαν καλάθια με σταφύλια και τα έφεραν στο ναό. Ο παπάς ευλογούσε το νέο καρπό, και μοίραζε τα "Σωτηρεμένα σταφύλια" στο εκκλησίασμα. Πριν από την ημέρα αυτή δεν επιτρεπόταν να μπει κάποιος στο αμπέλι και να δοκιμάσει σταφύλια γιατί πίστευαν ότι θα πάθαινε υψηλό πυρετό(θέρμη). Η απαγόρευση λυνόταν από τον παπά με το τέλος της λειτουργίας.

Προπολεμικά την ημέρα της γιορτής της Αγ. Σωτήρας ένα αεροπλάνο περνούσε πάνω από το ναό και ο αεροπόρος πετούσε κέρματα για ν' ανάψουν κερί για λογαριασμό του.

Δυστυχώς σήμερα ανεξέλεγκτες επεμβάσεις καταστρέφουν τις σωζόμενες τοιχογραφίες, ενώ πλήρης είναι η εγκατάλειψη στον περιβάλλοντα χώρο, ενώ δεν έχει επισκευασθεί από της ζημιές που υπέστη από τον σεισμό της 7.9.1999.» (Ηλιοπούλου Κων/να, Καλαβρουζιώτης Ιωάννης, 2003 – 2004)

Αγία Άννα

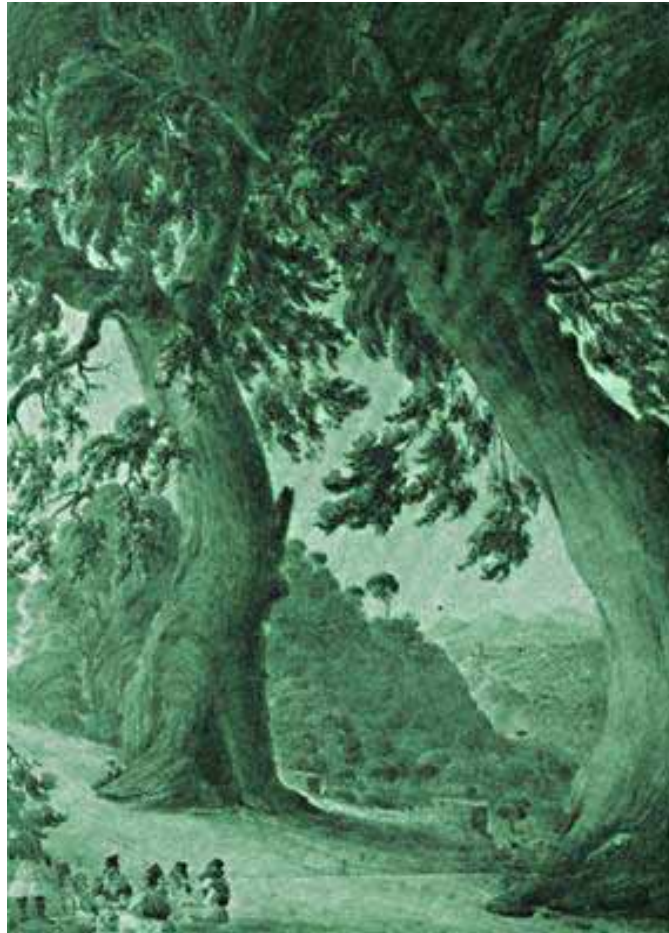
Βρίσκεται στην όχθη του Κηφισού πλησίον της οδού Τατοΐου. Σύμφωνα με τον Ορλάνδο, είναι "μονόγλιτος, καμαροσκέπαστος βασιλική". Στο εσωτερικό της υπήρχαν τοιχογραφίες του 17ου ή 18ου αιώνα.

«Κείται παρά την όχθην του Κηφισού, ολίγον της Β. του Αγ. Νικολάου πλησίον της οδού Τατοΐου. Είναι μονόγλιτος καμαροσκέπαστος βασιλική (4.60 χ 8.55) μεθ' ήμικεξαγωνικής αφίδος ιερού. Της βορράν φέρει προσμεκολλημένον παρεκκλήσιον. Η τοιχοποιία του ναού είναι κοινή παραμεμυγμένη μετά πλίνθων. Επί της προσόψεως κοιλότητες κλαπέντων «ροδίω» πινακίων. Εσωτερικώς διασώζονται τοιχογραφίαι του 17ου ή 18ου αιώνας»

Ευρετήριο Μεσαιωνικών
Μνημείων Α.Ορλάνδου.

(Ηλιοπούλου Κων/να, Καλαβρουζιώτης Ιωάννης, 2003 – 2004)

- Παναγία Χελιδονού

Τα πλατάνια της Χελιδονούς

Η Παναγία η Χελιδονού με το μικρό της σπήλαιο, βρίσκεται πάνω στην πλαγιά απ' όπου κατέβαινε παλιά το γεμάτο πεύκα και πλατάνια ρέμα της Χελιδονούς, στο δρόμο που οδηγεί από το Μενίδι στην Κηφισιά.

Το σπήλαιο είναι συνδεδεμένο με τη λατρεία των Νυμφών τα αρχαία χρόνια. Το πυκνό φύλλωμα των φυτών και των δέντρων, τα άφθονα νερά που έτρεχαν μέσα και γύρω από το σπήλαιο, δημιουργούσαν ιδανικό χώρο για τη λατρεία των Νυμφών.

Άλλωστε πολύ κοντά στην Κηφισιά υπήρχε το Νυμφαίο, σπήλαιο λατρείας των Νυμφών, όπου τελούνταν τελετές, τα

Νυμφαία. Αργότερα στον ίδιο χώρο πρέπει να λατρεύτηκε και ο θεός Πάνας, ο οποίος χάρισε τα σπήλαια στη θεά Άρτεμη. Πράγματι λίγο αργότερα εμφανίζεται στο Αμαρούσιο η λατρεία της Άρτεμης, η οποία λεγόταν Αμαρουσία γιατί προερχόταν από την Αμάρυνθο της Ευβοίας.

Με την εμφάνιση της νέας θρησκείας υπήρξαν αλλαγές. Ο Χριστιανισμός γκρέμισε τα ιερά και στοίχισε τους τόπους λατρείας των ειδωλολατρών. Οι αρχαίοι θεοί έγιναν ζωτικά.

Χαρακτηριστική είναι η λαϊκή δοξασία των κατοίκων του Μενιδίου.

Από παλιά πίστευαν ότι στο ρέμα της Χελιδονούς υπήρχαν νεράιδες και δράκοι.

Αναφέρεται μάλιστα ότι κάποιος μοναχός που διέμενε σε μια καλύβα στον Κηφισό, κυνήγησε με ζόρια τις νεράιδες. Τις έκλεισε σε μια σπηλιά και ο Σταυρωμένος του ιερού φόβιζε τις νεράιδες που κινδύνευαν να πεθάνουν από πείνα και δίψα. Μια γυναίκα μαυροφορεμένη τις έκλεισε μέσα στο πέπλο της και όταν το άνοιξε πλήθος χελιδόνια πέταξαν στον ουρανό. Έτσι δικαιολογείται πιθανόν η ονομασία, Παναγία η Χελιδονού.

Στα νεότερα χρόνια, στις δύσκολες εποχές η σπηλιά με τα πλούσια νερά της υπήρξε καταφύγιο των βοσκών και των Αθηναίων, οι οποίοι διαμόρφωσαν το εσωτερικό σύμφωνα με τη νέα θρησκεία. Επομένως σταδιακά δημιουργήθηκε ένας χώρος αφιερωμένος στη Παναγία, που πήρε το προσωνύμιο, η Παναγία της ρεματιάς.

Πολλές ακόμη παραδόσεις αφορούν το προσωνύμιο, Χελιδονού. Για παράδειγμα ο Perrot ο οποίος το 1857 επισκέφτηκε την Ελλάδα, γράφει ότι κάποτε που οι κάτοικοι της περιοχής κινδύνευαν από τους κατακτητές, την ώρα που είχαν παραταχθεί απέναντί τους σ' έναν άνισο αγώνα, ένα χελιδόνι πέταξε μέσα από μια σπηλιά. Ενθαρρυμένοι οι Έλληνες επιτέθηκαν και νίκησαν. Σε ανάμνηση του γεγονότος έχτισαν την εκκλησία και την ονόμασαν Παναγία η Χελιδονού.

Άλλη παράδοση καταγραμμένη από τον καθηγητή Μουζάκη αναφέρει ότι κατά την τουρκοκρατία μόναζαν στο μοναστήρι λίγες καλόγριες. Ο πασάς του Μενιδίου θέλησε να το καταστρέψει και να τις ατιμάσει. Εκείνες παρακάλεσαν την Παναγία να τις σώσει. Η Παναγία τις άκουσε και τις μεταμόρφωσε σε χελιδόνια.

- **Τα πλατάνια της Χελιδονούς.**

Περίφημα ήταν και τα πλατάνια της Χελιδονούς. Χιλιόχρονα με κορμό που αγκάλιαζαν τρεις άντρες, δίπλα στις πηγές. Εντύπωση προκαλούσε αυτό που βρισκόταν μπροστά στο πλάτωμα της εκκλησίας. Εκείνο που το έκανε ξεχωριστό ήταν η τεράστια κουφάλα του, όπου κατά την παράδοση ζούσε ο φοβερός δράκος, ο οποίος βασιλείο του είχε το πυκνό ρουμάνι του Κηφισού. Όμως καθώς περνούσαν τα χρόνια αυτή η ομορφιά καταστράφηκε. Τα νερά της Χελιδονούς τα πήρε η ΟΥΛΕΝ. Αυτός ήταν ο πρώτος οικολογικός τραυματισμός του περιβάλλοντος της Χελιδονούς. Τα πλατάνια εικισάφτηκαν είτε κόπηκαν για να ζεστάνουν τους Αθηναίους στα δύσκολα χρόνια της κατοχής.

- **Το Μικρομονάστηρο της Χελιδονούς.**

Η παλαιότερη φάση της ανέγερσης του μικρομοναστηριού της Χελιδονούς τοποθετείται στον 14ο αιώνα. Γύρω στον 15ο αιώνα πρέπει να καταστράφηκε, όπως αποδεικνύουν τα ερείπια με τα ίχνη της φωτιάς.

Το 16ο αιώνα ανακαινίστηκε και αναπτύχθηκε σαν μοναστήρι πλέον. Τότε ολοκληρώθηκε η αποκατάσταση της καμάρας προς το σπήλαιο και η δημιουργία του "φωτανάματος". Στο μικρομονάστηρο της Χελιδονούς ως φωτάναμα χρησιμοποιείται όχι ανεξάρτητο κτίριο, αλλά το σπήλαιο το προσκολλημένο στο καθολικό.

Παλαιότερα μέχρι το 1973 φαινόταν τα σημάδια από τη χρήση της φωτιάς. Στην οροφή κοντά στη καμάρα υπήρχε το οπαίο, το οποίο χρησίμευε για την έξοδο του καπνού. Σήμερα η εκκλησία στρώθηκε με μάρμαρα ενώ το δάπεδο του σπηλαιού έχει ανυψωθεί με την επίστρωση μαρμάρων.

Οι πρώτες τοιχογραφίες τοποθετούνται το 16ο αιώνα, οπότε τοιχογραφείται ολόκληρο το καθολικό με θαυμάσιες τοιχογραφίες. Αποσπάσματα της Γέννησης υπάρχουν στο νότιο τοίχο του καθολικού.

Σημαντική υπήρξε και η τοιχογράφηση του καθολικού στα τέλη του 17ου αιώνα και αρχές του 18ου αιώνα. Θαυμάσιο δείγμα η Κοίμηση και Μετάσταση της Θεοτόκου. Αργότερα έγινε σποραδική τοιχογράφηση αγίων.

Το 19ο αιώνα εμφανίστηκε κάποια μικρή ανάπτυξη. Αυτό συνεχίστηκε μέχρι τον 20ο αιώνα με μικρές ή μεγάλες διακοπές. Τότε καταστρέφεται ο γύρω χώρος του καθολικού. Μέχρι το 1968 η Παναγία η Χελιδονού θεωρούνταν μετόχι του Αγίου Βλασίου, της μητρόπολης του Μενιδίου. Τότε παραχωρήθηκε στην Αγία Τριάδα Κηφισιάς.

- **Το πανηγύρι της Χελιδονούς.**

Γνωστό ήταν το πανηγύρι της Χελιδονούς που γινόταν δύο φορές το χρόνο, την Πρωτομαγιά και στις 23 Αυγούστου, που γιορταζόταν η Μετάσταση της Θεοτόκου, εννέα ημέρες μετά την Κοίμηση.

Το πανηγύρι στις 23 Αυγούστου γινόταν με κλαρίνα, λατέρες, χορούς, κρασί, υπαίθρια διασκέδαση και γαϊδουροδρομίες. Προσκυνητές από τα Μεσόγεια, Κηφισιά, Μαρούσι, Μενίδι, Κουκουβάουνες, συνέρεαν στον ιερό χώρο. Οι Μενιδιάτες μετά το τέλος του πανηγυριού συναγωνίζονταν με τις σούστες και τα άλογα ποιος θα φτάσει πρώτος στο χωριό.

Κατά την περίοδο της κατοχής του 1940 η Χελιδονού άρχισε να εορτάζεται από τους Μενιδιάτες και Κουκουβανιώτες χωρικούς στις 15 Αυγούστου, ημέρα της Κοίμησης της Θεοτόκου. (Ηλιοπούλου Κων/να, Καλαβρουζιώτης Ιωάννης,2003 – 2004)

Η διαδρομή καταλήγει μέσα από το Ολυμπιακό χωριό στο Βασιλικό κτήμα στην Βαρυμπόμπη με τελικό σημείο τον πιθανολογούμενο τάφο του Σοφοκλή στο εν λόγω κτήμα, το οποίο μέλλει προς αξιοποίηση.

5.3. «ΠΕΤΑΛΟ» - ΠΛ.ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ(ΠΛ.ΚΑΡΑΒΟΥ) – ΟΔΟΣ ΛΙΟΣΙΩΝ – ΑΓ.ΘΕΟΔΩΡΟΙ – ΑΓ.ΙΩΑΝΝΗΣ Ο ΝΗΣΤΙΚΟΣ – ΠΕΡΙΟΧΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΚΣΚΑΦΩΝ

- **Λαογραφικό μουσείο**

Στο λαογραφικό μουσείο στο οποίο εκτός των άλλων εκτίθενται οι παραδοσιακές φορεσιές της «γρίζας» και του «φουστανελλά» αποτελούν τις φορεσιές που φορούσαν γυναίκες και άντρες της περιοχής αντίστοιχα.

Άγια Παρασκευή

Το εκκλησάκι της Αγίας Παρασκευής βρίσκεται εντός του Μενιδίου, στην οδό Ιατρού Πηγαδά, πίσω από τον ΟΤΕ.

Σύμφωνα με τον Ορλάνδο, είναι *"μονόκλιτος, καμαροσκέπαστος βασιλική"*,

ενώ ο Δημ. Γιώτας στο έργο του *"τα μνημεία των Αχαρνών"* σημειώνει:

"στην Αγία Παρασκευή υπήρχε ένα τούρκικο κτίριο με την ιστορική καμάρα. Εκεί ο Τούρκος "σπαχής", τιμαριούχος κατά το τουρκικό σύστημα, ερχόταν για να συλλέξει τους φόρους, ενώ από το χαλκά της καμάρας κρεμούσε και ράβδιζε τους απειθείς ραγιάδες ή τους θανάτωνε με βασανιστήρια".

Το εκκλησάκι της Αγίας Παρασκευής χρήζει σήμερα εξωτερικής αλλά και εσωτερικής αποκατάστασης,

γιατί με τις παρεμβάσεις έχει χάσει

την αρχική του μορφή. Άλλωστε η αποκάλυψη παλαιότερων τοιχογραφιών, πιστεύεται, ότι θα βοηθήσει στην ακριβή χρονολόγηση του ναού.

Φυσικά δεν διασώθηκε τίποτα από το ιστορικό κτίριο με την καμάρα. (Ηλιοπούλου Κων/να, Καλαβρουζιώτης Ιωάννης, 2003 – 2004)

- **1ο δημοτικό σχολείο Αχαρνών**

Παραδόθηκε το 1934 ως εξατάξιο δημοτικό σχολείο από το Ίδρυμα Συγγρού και κρίθηκε κατόπιν διατηρητέο. (Καλογράνης Ι.Χρήστος, 1990)

- **2ο δημοτικό σχολείο**

Στην περιοχή με τοπωνυμία «Καλογέρια» ως κατάλοιπο από τους λίγους μοναχούς που έμεναν στην περιοχή, αφού αυτή άνηκε στο Μετόχι της Μονής Πετράκη, στην περιοχή που υπήρχε και ο ναός του Αγ. Νικολάου που δεν υπάρχει πια γειτνιάζει με το τετραθέσιο 2ο δημοτικό σχολείο το οποίο επίσης χαρακτηρίστηκε ως διατηρητέο. (Καλογράνης Ι.Χρήστος, 1990)

- **Πλατεία Εθνικής Αντίστασης ή Πλ. Κάραβου**

Η πλατεία Κάραβου αποτελούσε το σημείο συγκέντρωσης των κατοίκων της περιοχής.

Η λέξη «Κάραβος» σημαίνει χώρος με πολλά τρεχούμενα νερά. Εξάλλου στην περιοχή υπήρχε το κτίριο της πρώτης πηγής της περιοχής όπου είχε κατασκευασθεί έργο αξιοποίησης των νερών της πηγής της Χαμοστέρας, για την υδροδότηση των γεωργικών

γαιών που λειτουργούσε μέχρι το 1840, όπου κατασκευάστηκαν και άλλες τέτοια έργα για την αξιοποίηση άλλων πηγών της περιοχής.

Στην περιοχή υπήρχαν λεύκες και άλλα δέντρα δίνοντας ιδιαίτερο χαρακτήρα. Επίσης στην πλατεία ποτίζονταν τα ζώα αφού υπήρχαν τοποθετημένες ποτίστρες για το λόγο αυτό.

Στην πρόσφατη διαμόρφωση της πλατείας δεν αναδείχθηκε ο χαρακτήρας της πλατείας τόσο από την ονομασία της όσο και από την εξαφάνιση του κτιρίου της πηγής.

Η πλατεία καταλάμβανε περίπου 150 στρέμματα γύρω από την οποία υπήρχαν πέντε διώροφα πέτρινα σπίτια που αποτελούσαν χαρακτηριστικά δείγματα λαϊκής αρχιτεκτονικής.

Πρόκειται για διώροφα πέτρινα κτίρια με κεραμοσκεπή και χαγιάτια, όπου αποτελούνταν από δύο δωμάτια σε κάθε όροφο. Οι αυλές ήταν περιτοιχισμένες με τοίχους ύψους 2,00 – 2,50μ μέσα στους οποίους αναπτυσσόταν η ζωή των «αρβανιτών» κατοίκων. Συνήθως διάθεταν υπόγειο κελάρι. Λόγω της χαρακτηριστικής περιτοιχίσης λέγονταν και «Πύργου».

Πρόκειται για τον «πύργο» των Αδελφών Βαρελά ή Μαλίτση (επί της οδού Ευαγγελιστρίας αρ.16).

Τον «πύργο» της οικογενείας Κ. Διέλλα ή Μπακιούρου

Τον «πύργο» της οικογενείας Γ. Μπόσδα ή Πλάσση

Τον «πύργο» της οικογενείας Χρ. Βαρελά

Τον «πύργο» της οικογενείας Χρ. Μπούκη ή Καρόγια.

Κανένα από τα κτίρια δεν διασώθηκαν.

(Καλογράνης Ι.Χρήστος, 1990)

5.3.1. ΛΟΙΠΑ ΕΚΚΛΗΣΑΚΙΑ

Άγιος Ιωάννης Θεολόγος

Βρίσκεται στην κεντρική πλατεία του Μενιδίου, δίπλα στον Άγιο Βλάση. Κάποτε ήταν μετόχι της ιερής Μονής Κλειστών.

Σύμφωνα με τον Ορλάνδο είναι "μικρά καμαροσκέπαστος βασιλική. Φέρει εσωτερικώς κατά τας μακράς αυτής πλευράς ανά δύο τυφλά διακοσμητικά τόξα. Χρονολογία 16ου ή 17ου αιώνα".

Ψηλά στην πλευρά της εισόδου υπάρχουν εντοιχισμένες δύο μαρμάρινες απολήξεις επιτύμβιων στηλών με ανάγλυφο στόλισμα που παριστάνει άνθη. Ως παραστάδες στην είσοδο έχουν χρησιμοποιηθεί αρχαία μάρμαρα με γλυπτικό διάκοσμο.

(Ηλιοπούλου Κων/να, Καλαβρουζιώτης Ιωάννης, 2003 – 2004)

Σήμερα το εκκλησάκι το φροντίζει και το συντηρεί το εκκλησιαστικό συμβούλιο της Μητροπόλεως Αχαρνών, ενώ την ημέρα της γιορτής του Αγίου, γίνεται μικρό πανηγύρι.

Άγιοι Θεόδωροι

Βρίσκεται πίσω από το Λαογραφικό και Ιστορικό μουσείο Αχαρνών, που έχει αναλάβει και τη συντήρησή του. Σήμερα διεξάγονται μελέτες από το Υπουργείο Πολιτισμού για τη χρονολόγησή του, ενώ από τη μέχρι τώρα έρευνα έχουν βρεθεί τοιχογραφίες που χρονολογούνται σε δύο διαφορετικές εποχές. Πολλές από τις αγιογραφίες είναι ασπρισμένες, άλλες άτεχνα επιζωγραφισμένες και μερικές

ανεπανόρθωτα κατεστραμμένες.

Το εκκλησάκι είχε συνδεθεί με τη ζωή των Μενιδιατών και μάλιστα αναφέρεται ότι μπροστά στο Άγιο Βήμα, στην Ωραία Πύλη του, έχουν μεταφερθεί και ταφεί, από τη Χαλκίδα, όπου σκοτώθηκε, τα οστά του οπλαρχηγού Μητσολέικα.

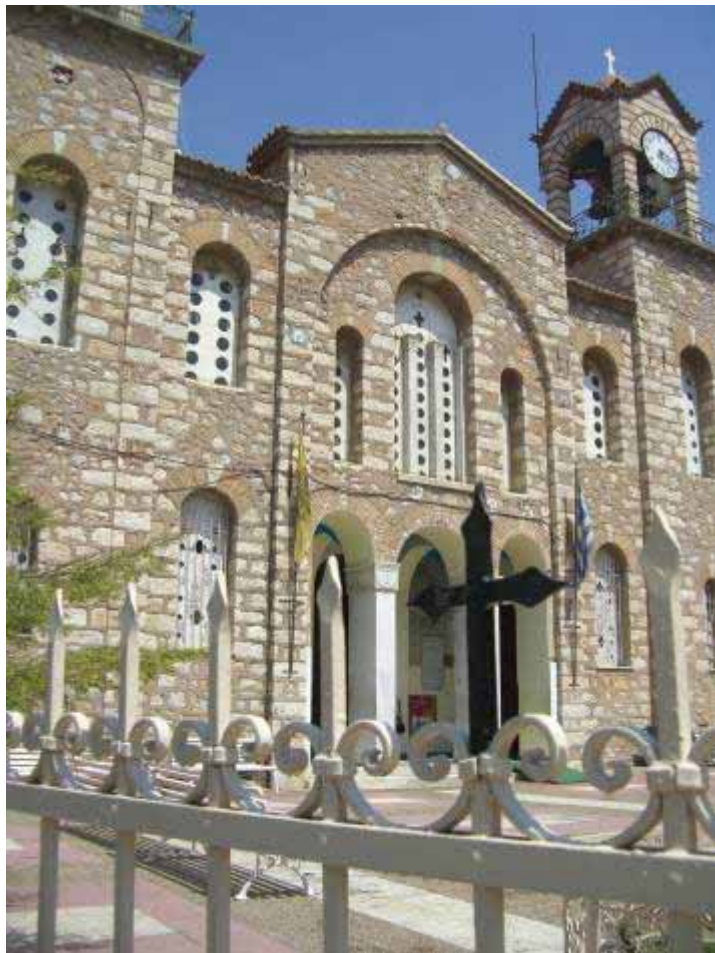
Σήμερα γίνεται μικρό πανηγύρι τη μέρα της γιορτής του.

(Ηλιοπούλου Κων/να, Καλαβρουζιώτης Ιωάννης, 2003 – 2004)

- **Παναγία ή Ναός Κοιμήσεως Θεοτόκου**

Πρόκειται για παλαιά εκκλησία με αξιόλογο ξύλινο τέμπλο επί των οδών Λιοσίων και Μαραθώνος.

- **Ευαγγελίστρια**

Στην οδό Ευαγγελίστριας βρίσκεται η ομώνυμη εκκλησία που χρονολογείται από το 1866. Κτίστηκε από τον Γ. Ράπτη και βρίσκεται εντός του παλαιότερου νεκροταφείου της περιοχής. (Καλογοράνης Ι.Χρήστος, 1990)

Επί της οδού Αριστοτέλους και πριν στρίψουμε για την οδό Λιοσίων, υπάρχει αριστερά μας το οικόπεδο στο οποίο ανασκάφθηκε το αρχαίο θέατρο.

Άγιος Ιωάννης ο Νησιτικός

Το εξωκλήσι του Αγίου Ιωάννη του Νησιτικού βρίσκεται στην οδό Λιοσίων.

Είναι ρυθμού βυζαντινού, σχήματος σταυροειδούς με τρούλο, κεραμοσκεπές και με προσθήκη αργότερα πρόναου. Χρονολογείται, σύμφωνα με τον Ορλάνδο, το 15ο αιώνα. Εσωτερικά ο ναός έχει αγιογραφία με τις μορφές των βυζαντινών αγίων. Στο Άγιο Βήμα, υπάρχει η Πλατυτέρα και οι τοίχοι διατηρούν ολόσωμες, μισοκατεστραμμένες ελαιογραφίες.

Το μικρό ξωκλήσι περιτοιχισμένο από πλατάνια και λεύκες είχε συνδεθεί με τη ζωή και την πίστη των Μενιδιατών.

Ο Χρήστος Καλογράνης στο βιβλίο του "οι Μενιδιάτες" γράφει: "Οι Μενιδιάτες την εποχή της ελονοσίας οδηγούσαν τον πάσχοντα στο ναό, έκαναν θρησκευτική δέηση και με πίστη αφιέρωναν το Τάμα για τον άρρωστο, ένα απλό κομμάτι νήματος μάλλινο, βαμβακερό ή μεταξωτό, ίσο με το ύψος του πάσχοντος. Το νήμα το έδεναν στη δεξιά μαρμάρινη κολώνα του κυρίως ναού, πιστεύοντας έτσι ότι άφηναν δεμένη εκεί τη θέρμη."

Μέχρι το 1950 στο ανατολικό σημείο υπήρχαν τα ερείπια τούρκικων λουτρών.

Επίσης στον περίβολο του Αγίου Ιωάννη ανασκάφτηκαν τάφοι των χριστιανικών χρόνων ενώ ακόμη πιο δυτικά, στην οδό Λιοσίων, είχε ερευνηθεί τάφος κλασικών χρόνων. Από τη δυτική περιοχή του ναού μέχρι το εκκλησάκι του Αγίου Αθανασίου βρισκόταν το πρώτο χριστιανικό νεκροταφείο των Αχαρνών.

Ο ναός γιορτάζει στις 29 Αυγούστου, ημέρα της Αποτομής της Κεφαλής του Αγίου και οι πιστοί τον τιμούν με νηστεία. Γι αυτό ονομάζεται Άγιος Γιάννης ο Νησιτικός.

Άγιος Αθανάσιος

Βρίσκεται στην οδό Λιοσίων στο Μενίδι. Σήμερα με αυθαίρετες παρεμβάσεις έχει αλλοιωθεί παντελώς η αρχική του μορφή

Σαράντα Μάρτυρες

Είναι ναός με τρούλο που βρίσκεται στον ομώνυμο λόφο, στην οδό Άνω Λιοσίων - Μενιδίου.

Σύμφωνα με το Δημ. Γιώτα, η θέση του συνδέεται με τη θέση του αρχαίου Δήμου των Αχαρνών και παράλληλα του ναού του θεού Άρη, των ναών του Διονύσου και της Αθηνάς Ιππίας, που υπήρχαν σύμφωνα με τις αρχαίες έρευνες στην πόλη των Αχαρνών. Η θέση του αρχαίου δήμου τοποθετείται ανατολικά του υψώματος των Αγίων Σαράντα, όπου εικάζεται ότι υπήρχαν και οι αρχαίοι ναοί. Άλλωστε είναι βέβαιο ότι σε τόπους έχτιζαν οι νεότεροι Έλληνες τους ναούς τους.

Στους Αγίους Σαράντα υπήρχε πλούσιο αρχαιολογικό υλικό, όπως επιτύμβιες στήλες με επιγραφές. Στον περίβολό του υπάρχουν πολλά αρχαία στοιχεία: μάρμαρα, βάθρα, επιτύμβια ανάγλυφα. Περισσότερο ελκύει την προσοχή ένας ασβεστολιθικός κίονας, αράβδωτος, ύψους 1,5 μ. που είχε χρησιμοποιηθεί στα ρωμαϊκά χρόνια ως επιτύμβια στήλη.

Η ίδια η εκκλησία είναι χτισμένη πάνω σε αρχαιότερη. *"Είναι παλαιά ανακτισθείσα ως τετρακόνις επί νέων θεμελίων, φέρει δε εντετειχισμένα πολλά αρχαία γλυπτά"* γράφει ο Ορλάνδος το 1933. Αργότερα η εκκλησία σοβαντίστηκε και τα γλυπτά εξαφανίστηκαν. Το 1960, ο αρχαιολόγος Μαστρογιώστας βρήκε ένα χιλιόμετρο Ν.Δ. των Αγίων Σαράντα ένα ανάγλυφο που παρίστανε τον Ηρακλή, το λιοντάρι της Νεμέας, τον Κέρβερο και τη Λερναία Ύδρα. Βρέθηκε επίσης κομμάτι μαρμάρινου βραχίονα από το άγαλμα ίσως του Ηρακλή.

Το εκκλησάκι που συνδέεται με την ιστορία των Αχαρνών, θα πρέπει να προσεχτεί ιδιαίτερα, να σταματήσουν οι αυθαίρετες παρεμβάσεις και ο ναός να αναδειχτεί σε αξιόλογο ιστορικό

μνημείο.

(Ηλιοπούλου Κων/να, Καλαβρουζιώτης Ιωάννης, 2003 – 2004)

Προφήτης Ηλίας

Βρίσκεται στο ομώνυμο λόφο στην οδό Άνω Λιοσίων - Μενιδίου, βόρεια από το εκκλησάκι των Σαράντα Μαρτύρων.

Η ύπαρξή του συνδέεται, όπως άλλωστε και των Σαράντα Μαρτύρων, με τη θέση του αρχαίου δήμου των Αχαρνών, των ναών του Διονύσου, της Αθηνάς Ιππίας και του θεού Άρη, που είναι γνωστό ότι λατρευόταν στο ιερό του στις Αχαρνές, μέχρι τα Ρωμαϊκά χρόνια.

Ο σχολιαστής του Πausanias Παπαχατζής πιθανολογεί ότι στο ύψωμα του Προφήτη Ηλία βρισκόταν κατά την αρχαιότητα ο ναός του θεού Άρη. Υπέρ της άποψης αυτής συνηγορεί το γεγονός, ότι σε τόπους καθαγιασμένους από την αρχαιότητα, έχτιζαν οι νεότεροι Έλληνες τους ναούς τους.

Βέβαια ο Pausanias στην περιήγησή του δεν αναφέρει ναό του θεού Άρη στις Αχαρνές, ίσως γιατί είχε μεταφερθεί νωρίτερα στην αγορά των Αθηνών.

Στον Προφήτη Ηλία υπάρχει αρχαιολογικό υλικό τόσο στο μαντρότοιχο, όσο και στην ίδια την εκκλησία.

Δυστυχώς πρόσφατες πρόχειρες και ανεπίτρεπτες παρεμβάσεις έχουν

αλλοιώσει το χρώμα του παλαιού ναού.

Το εκκλησάκι που συνδέεται τόσο στενά με την ιστορία των Αχαρνών, πρέπει να ανακαινιστεί σωστά για να διατηρήσει το παλιό χρώμα του, ζωντανεύοντας έτσι μνήμες από το απώτερο παρελθόν και αναδεικνύοντας τις αρχαίες ρίζες του λαού μας.

Ανάληψη

5.3.2.ΠΡΟΣ ΠΑΡΝΗΘΑ – ΛΟΙΠΑ ΕΚΚΛΗΣΑΚΙΑ

Άγιος Πέτρος

Βρίσκεται στα βόρεια του Μενιδίου, στην ομώνυμη οδό, αριστερά του δρόμου προς Θρακομακεδόνες. Μέχρι το 1980 ήταν μικρό εκκλησάκι βασιλικού ρυθμού με τοιχογραφίες του 17ου και 18ου αιώνα. Λόγω του άσπρου χρώματος οι κάτοικοι το ονόμαζαν "κλήσα μπάρδα", άσπρη εκκλησιά. Είχε κτισθεί στο μέσο του μεγάλου κάμπου για να προστατεύει και να ευλογεί την καρποφορία της γης.

Σήμερα έχουν γίνει πρόχειρες προσθήκες με αποτέλεσμα ο ναός να χάσει την αρχική του μορφή.

Ζωοδόχος Πηγή

Στα δυτικά του Γιατζανά στους πρόποδες της Πάρνηθας, βρίσκεται ο μικρός ναός της Ζωοδόχου Πηγής.

Τα παλιά χρόνια τη μέρα της γιορτής οι χωρικοί, αφού έκαναν εκεί τη Λειτουργία κατέβαιναν στη συνέχεια στην πλατεία του Καράβου στο Μενίδι, όπου γιόρταζαν τα "Ζωοδόχεια" ψήνοντας αρνιά, χορεύοντας και τραγουδώντας.

Σήμερα εξακολουθούν να γίνονται τα "Ζωοδόχεια", όμως ο ναός έχει εγκαταλειφθεί, ενώ η θαυματουργός εικόνα της Ζωοδόχου Πηγής έχει μεταφερθεί στη Μητρόπολη της πόλης του Μενιδίου.

Στο περίβολο έχουν επίσης εντοπιστεί αρχαιολογικά ευρήματα.

(Ηλιοπούλου Κων/να, Καλαβρουζιώτης Ιωάννης, 2003 – 2004)

Άγιος Νικόλαος

Μετόχι της μονής της Αγίας Τριάδας είναι το εκκλησάκι του Αγίου Νικολάου στους πρόποδες της Πάρνηθας.

Χαρακτηριστικά ο Άγγλος περιηγητής Leake το 1803 γράφει:

"σε μιας ώρας πορεία απ' το Μενίδι φτάσαμε στον Άγιο Νικόλαο. Είναι μικρό μετόχι του Μοναστηριού της Αγίας Τριάδας, το οποίο βρίσκεται στο μέσον απ' αυτό και της κορυφής της Πάρνηθας, σε κοιλάδα με άφθονες πηγές μέσα στον ίσκιο από καρδιές και καστανιές. Το Μοναστήρι πανηγυρίζει τον Άγιο Νικόλαο το Μάη με επισκέπτες απ' την πόλη."

Ακολούθως το 1833 ο Γερμανός αρχαιολόγος Ρος μεταξύ άλλων σημειώνει σε μία από τις

περιηγήσεις του στην Αττική: *"σε μια ωραία πηγή αρκετά ψηλά από τον κάμπο, βρίσκεται ένα κατεστραμμένο μετόχι του Αγίου Νικολάου... Αρχαία κατάλοιπα ωστόσο δεν υπάρχουν πια, εκτός από μερικούς επιτάφιους λίθους στην εκκλησία, που όμως θα μπορούσαν να έχουν μεταφερθεί από κάτω."*

Επίσης ο Ορλάνδος στο έργο του για τα μεσαιωνικά κτίρια της Αττικής γράφει:

"είναι μετόχιον της επί της Πάρνηθος μονής Αγίας Τριάδος προσηλωθέν και αυτό από του 1796 εις την Μονήν Πετράκη. Ο ναός είναι μονόκλιτος, καμαροσκέπαστος βασιλική καταλήγουσα εξωτερικώς εις ημιεξαγωνικήν αφίδα ιερού. Δυτικώς του ναού προσετέθη αργότερον ξυλόστεγος νάρθηξ. Άνωθεν της εισόδου υπάρχει κόγχη, ήτις θα έφερε άλλοτε την εικόνα του Αγίου. Εν τω εσωτερικώ υπάρχουνσι τοιχογραφίαι του 17ου αιώνος..... εν τη στρώσει του εδάφους υπάρχει η αρχαία επιτύμβιος επιγραφή Σωστράτη Φαλάρου Αχαρνέως θυγάτηρ".

Το εκκλησάκι σήμερα είναι σχεδόν εγκαταλελειμμένο, ενώ οι τελευταίες προσπάθειες συντήρησής του πρέπει να έχουν γίνει πολλά χρόνια πριν.

(Ηλιοπούλου Κων/να, Καλαβρουζιώτης Ιωάννης, 2003 – 2004)

Άγιος Γεώργιος Βουρδουμπάς

Το εκκλησάκι αυτό βρίσκεται δυτικά του οικισμού των Θρακομακεδόνων. Είναι κεραμοσιεπές και εσωτερικά έχει χριστό τέμπλο. Στον άγιο Γεώργιο υπάρχουν πολύ παλιές τοιχογραφίες, του 14ου και 15ου αιώνα.

Ο ναός έχει ανακαινιστεί από υπαλλήλους της Τράπεζας της Ελλάδας το 1971.

(Ηλιοπούλου Κων/να, Καλαβρουζιώτης Ιωάννης, 2003 – 2004)

- **Αγ. Τριάδα**

Πρόκειται για Βυζαντινή εκκλησία δίπλα από πηγή και ιστορική καρδιά που χρονολογείται 500ετών. (Καλογοράνης Ι.Χρήστος, 1990)

Σε υψόμετρο 1000 μ. περίπου, σώζεται και σήμερα ανακαινισμένο το εκκλησάκι της Αγίας Τριάδας. Πρόκειται για το καθολικό του παμπάλαιου μοναστηριού από το οποίο σώζονται επίσης ανακαινισμένα δύο κελιά.

Το μοναστήρι ονομαζόταν "Μοναστήρι της καρδιάς" από μια καρδιά που υπήρχε στον περίβολό του, ενώ από τη βρύση στο μεσημβρινό τοίχο της εκκλησίας τρέχει άφθονο ακόμη και σήμερα το νερό, το "αγίασμα".

Το 1906 ο Δ. Αιγινίτης, αναφερόμενος στην Αγία Τριάδα γράφει: *"παρά τω ιερω της εκκλησίας υπάρχει καλή και ψυχρά πηγή, προ αυτής δε μεγίστη αιωνόβιος καρδιά....η περίμετρος της βάσεως φθάνουσα σχεδόν εις εννέα μέτρα.."*

Λίγα χρόνια αργότερα ο Αθηναιογράφος Καμπούρογλου θα σημειώσει: *"η πελώρια καρδιά, την οποία ποτίζει το άφθονον και θαυμάσιον αγίασμα, εξακολουθεί να σκιάζει πάντοτε τα λείψανα μιας λατρείας, που υπήρξεν η ψυχή της ερημίας..."*

Σημαντικό για τη χρονολόγηση του ναού είναι έγγραφο του 1615 όπου αναφέρεται η πώληση κτημάτων από Τούρκο τιμαριούχο στο μοναστήρι της Αγίας Τριάδας. Επίσης σε έγγραφο της Κοινότητας των Αθηνών του 1761 ζητείται η άδεια επισκευής του μοναστηριού. Εκεί μεταξύ άλλων αναφέρεται: *"οι υπήκοοι της πόλεως Αθηνών εξέθηκαν ότι οι τοίχοι και η στέγη της εκκλησίας ημών της Αγίας Τριάδος, της από της αυτοκρατορικής αλώσεως μέχρι της σήμερα, εν τοις ορίσις του χωρίου Χασά κειμένης.....περιέστησαν εις ετοιμόρροπον κατάστασιν χρήζουσαν κατεπειγούσης επισκευής....."*

Διαπιστώνεται λοιπόν ότι το μοναστήρι υπήρχε την εποχή της άλωσης (1453) και πιθανόν ιδρύθηκε πριν τη φραγκοκρατία στην Αττική (1205), αφού οι Φράγκοι δεν επέτρεπαν την ανέγερση νέων εκκλησιών.

Άλλωστε υπέρ της παλαιότητας του ναού συνηγορεί η αποκάλυψη τριών στρωμάτων τοιχογραφιών που ήρθαν στο φως με εργασίες της Μονής Πετράκη, όπου ανήκει ως μετόχι η Αγία Τριάδα.

Αξιοσημείωτη είναι η δυναμικότητα του μοναστηριού σε εποχές δύσκολες για τον ελληνισμό της Αττικής. Όμως από το 1761 το μοναστήρι δοκιμάζεται οικονομικά γιατί οι πρόσοδοι ήταν περιορισμένες και οι φόροι δυσβάσταχτοι, ιδιαίτερα στην εποχή της τυραννίας του Χατζή Αλή Χασεκί. Από το 1796, με τουρκικό φιρμάνι, το μοναστήρι υπάγεται στη μονή Πετράκη.

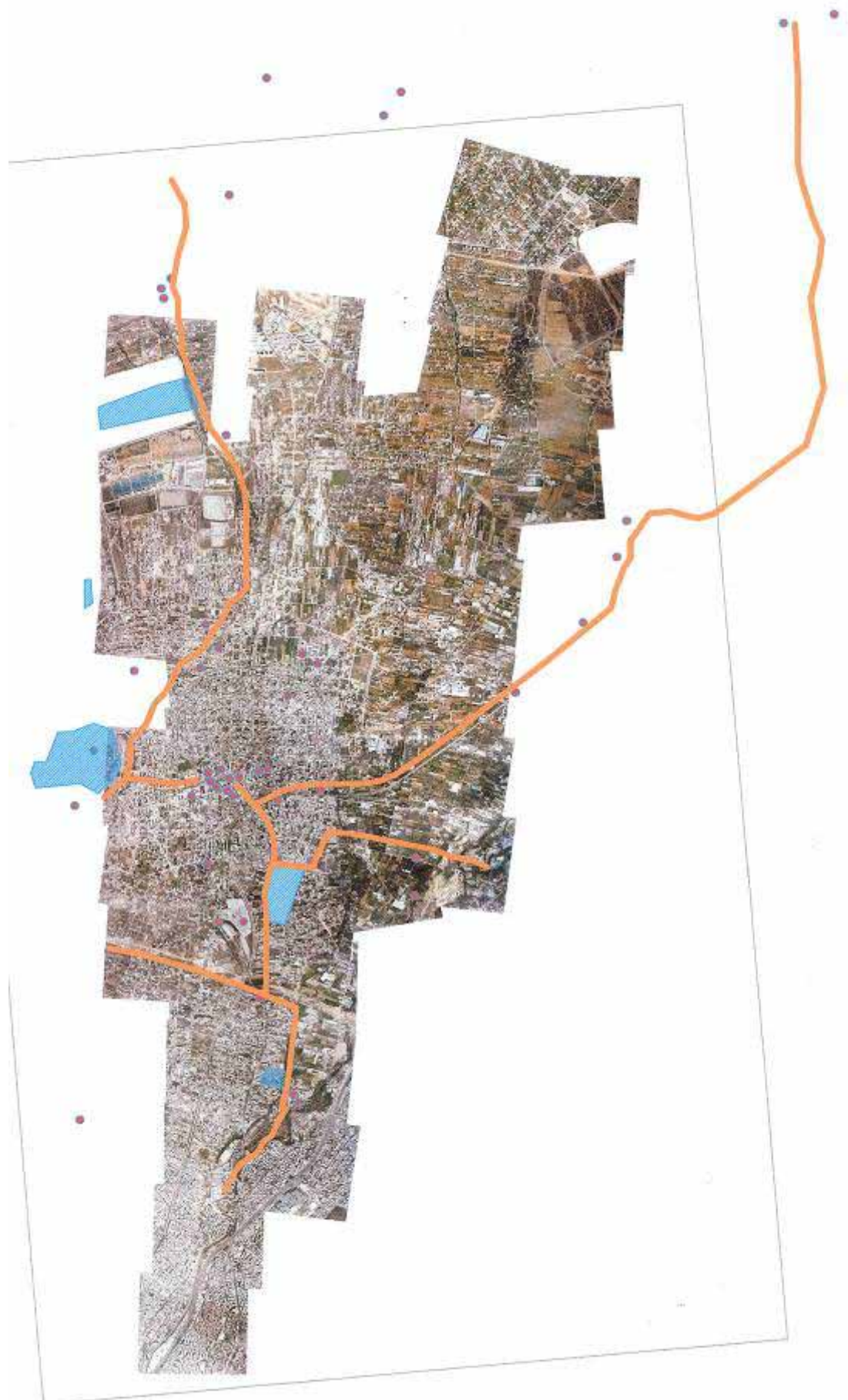
Στην Επανάσταση του 1821 οι καλόγηροι του μοναστηριού βρέθηκαν στο πλευρό των επαναστατών. Οι Τούρκοι το 1821 κατέστρεψαν το μοναστήρι. Μετά την απελευθέρωση παρήκμασε και τελικά εγκαταλείφθηκε. Αιτία πιθανόν θεωρείται η απειλή ληστρικών επιδρομών το 19ο αιώνα.

Οι ασχολίες των μοναχών ήταν ποικίλες. Μεταξύ άλλων ασχολούνταν και με την καλλιέργεια σιτηρών. Το Μάρτη και Απρίλη έσπερναν ένα είδος σταριού το "διμήνι" που σε δύο- τρεις μήνες ήταν έτοιμο για θερισμό. Τον καρπό τον αποθήκευαν σε μεγάλα χτιστά κιούπια που ακόμα και σήμερα βρίσκονται σε ανασκαφές στο παλιό Μενίδι και στις όχθες του Κηφισού.

Σήμερα διακρίνονται ίχνη από τα οικήματα του μοναστηριού, ενώ οι δύο εκκλησίες του, Άγιος Νικόλαος και Προφήτης Ηλίας, σώζονται ανακαινισμένες κατ' επανάληψη.

Ήδη με το ν.3028/2002 άρθρο 7 η εκκλησία όπως και όλα τα Βυζαντινά μνημεία έρχονται στην κυριότητα και νομή του κράτους, ενώ το 1998 κρίνεται διατηρητέο μνημείο. (Ηλιοπούλου Κων/να, Καλαβρουζιώτης Ιωάννης,2003 – 2004)

Ακολουθεί το τελικό σχέδιο διαδρομών σε χάρτη της περιοχής, που μπορεί να μετασχηματισθεί μερικώς για να προσαρμοσθεί με τις λύσεις που προτείνονται από τις άλλες ομάδες. Σε γενικές γραμμές ακολουθούμε τους φυσικούς σχηματισμούς διέλευσης των ρεμάτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΠΑΡΝΗΘΑ (Αναγνώριση)

Όπως φαίνεται και από την προσπάθεια αξιοποίησης του «πολιτιστικού» πλεονεκτήματος στο αστικό ιστό που διαθέτει η περιοχή (μέσω της σύνδεσης των βυζαντινών εκκλησιών και της λαογραφίας και ανάδειξης των αρχαιοτήτων και του νερού στο περιβάλλοντα χώρο αυτών), δεν είναι δυνατό να ορίσουμε έστω και για λόγους διαχείρισης των προτάσεων μας ένα όριο που να διαχωρίζει την Πάρνηθα από τις γύρω περιοχές (συμπεριλαμβανομένου και της περιοχής μελέτης μας που είναι ο δήμος Αχαρνών), που συναινεί με την αρχική σύλληψη σύνδεσης της όποιας πρότασης που αφορά την αξιοποίηση του ιστορικού παρελθόντος με τις προτάσεις ανάπτυξης της Πάρνηθας.

Αυτό εξηγείται γιατί το ίδιο «σκηνικό» συνύπαρξης της αρχαιότητας – των βυζαντινών εκκλησιών – της λαογραφίας – και του νερού στην μορφή των πηγών, ρεμάτων, κ.λ.π, εξακολουθεί να συνεχίζεται και στον κύριο ορεινό όγκο της Πάρνηθας.

Μάλιστα η όποια πρόταση «αναπτυξιακή» καλείται να λάβει υπόψη της αυτήν την ιστορική διάσταση του «Εθνικού δρυμού» που αποτέλεσε το καταφύγιο, το τόπο λατρείας, την πηγή νερού και «τροφή» και αναψυχής των γύρω περιοχών και της Αττικής γενικότερα.

Η ανάδειξη και προβολής της Αττικής σήμερα έγκειται στην αξιοποίηση στην αξιοποίηση των μοναδικών ορεινών όγκων της και παράλιων περιοχών που συνθέτουν τις πτυχές του αττικού τοπίου.

Όπως είναι γνωστό η Πάρνηθα αποτελεί «Εθνικό Δρυμό» βάσει του Β.Δ 644/1961, με το οποίο ορίστηκε έκταση περίπου 38.000 στρ. να αποτελεί τον πυρήνα του δρυμού, ενώ η περιφερειακή του ζώνη η οποία έχει περίπου 212.000στρ. συμπίπτει με τα διοικητικά όρια του Δασαρχείου Πάρνηθας.

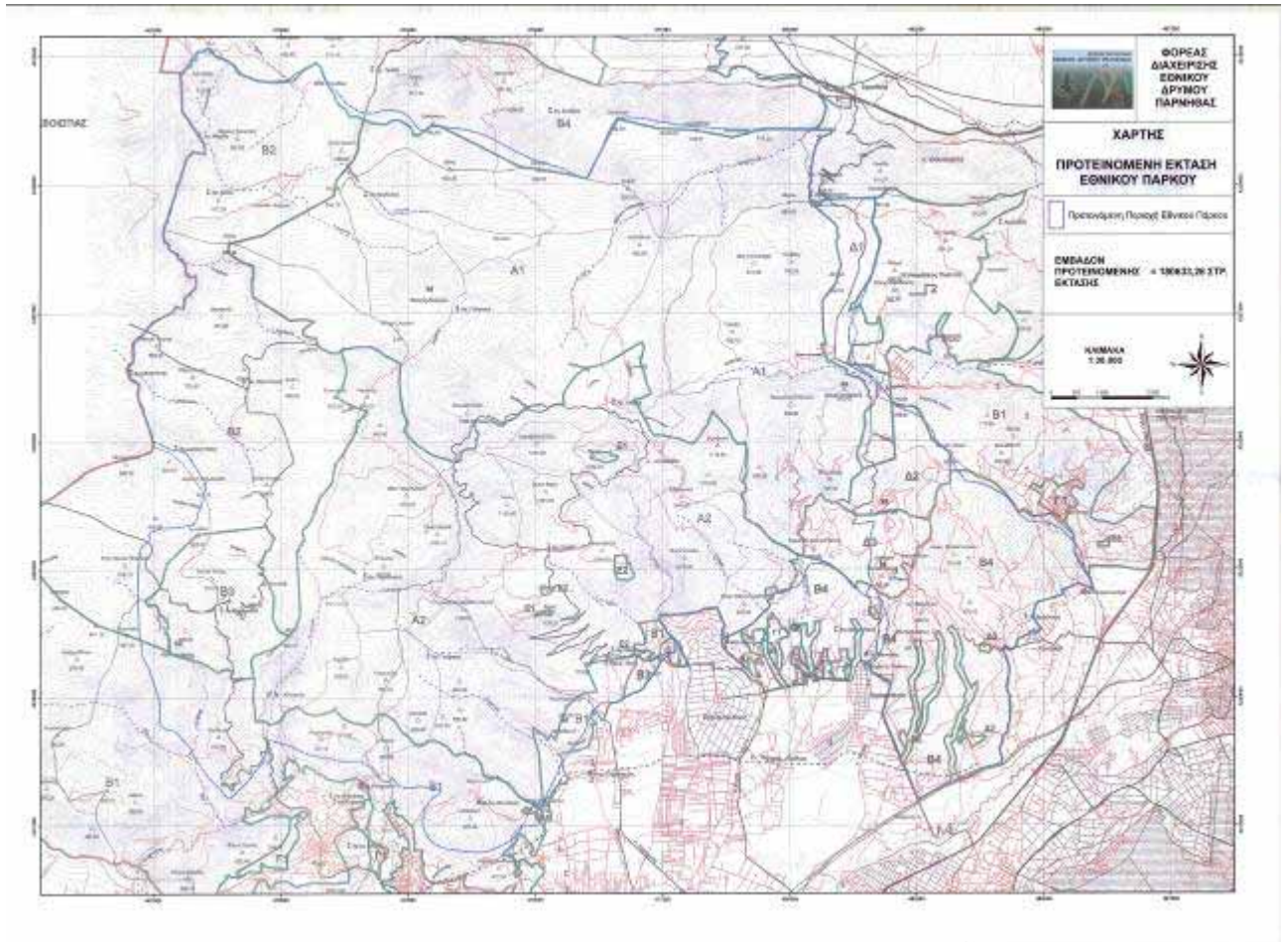
Βασική αδυναμία της κήρυξης του Εθνικού δρυμού ήταν το ότι δεν συμπεριλήφθηκε το σύνολο της έκτασης στον πυρήνα προστασίας του δρυμού.

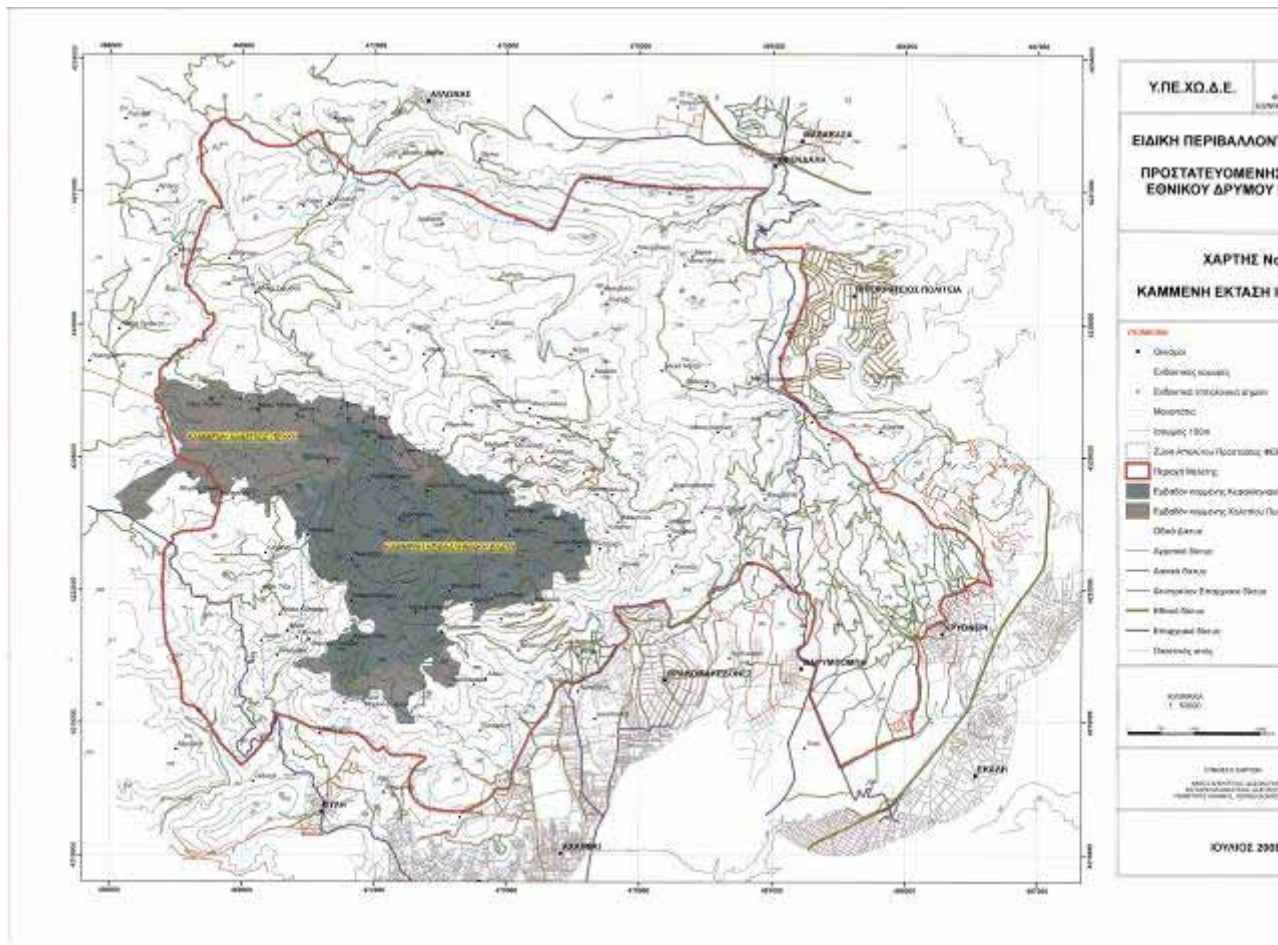
Παρ' όλες τις έλλειψης, σήμερα είναι βέβαιο (κρινόμενο εκ του αποτελέσματος) ότι ακόμα και αυτή η ελλιπής προστασία του δρυμού στάθηκε ικανή ώστε σε μεγάλο μέρος να μην αλλοιωθούν τα χαρακτηριστικά του ορεινού όγκου, να μην εκδηλωθεί λατομική δραστηριότητα όπως εκδηλώθηκε σε άλλους ορεινούς όγκους της Αττικής.

Η Πάρνηθα διατηρεί σημαντική χλωρίδα και πανίδα, ενώ στον ορεινό όγκο υπάρχουν αρκετές πηγές, ρέματα, φυσικές λίμνες, σπήλαια και βάραθρα.

Σημαντικές ήταν οι ζημιές που προκλήθηκαν όταν κάηκε σημαντική έκταση την 28/06/2007. Υπολογίζεται ότι η φωτιά κατέστρεψε 10.500 στρ. πευκοδάσους, 21.800στρ. ελατοδάσους και 4.300στρ. μακκίας. (<http://www.parnitha-np.gr>)

Ο Εθνικός δρυμός καταλαμβάνει σήμερα έκταση 180.633,26 στρ. ακολουθεί χάρτης του δρυμού και άλλος όπου απεικονίζεται η καμένη έκταση.

Θα μπορούσε κανείς να εικάσει ότι θα αποτελούσε την βέλτιστη λύση για την προστασία του δρυμού και του αντικειμένου προστασίας που ορίζεται από την κήρυξή του με την επιβολή ζωνών απολύτου προστασίας υπό την μορφή της απόλυτης πρόσβασης ή εκδήλωσης ανθρωπογενών δραστηριοτήτων σε αυτό.

Όμως η διεθνής εμπειρία κατέδειξε ότι τέτοιες ακραίες λύσεις που αποκλείουν τον άνθρωπο από το φυσικό περιβάλλον τελικά δεν συμβάλλουν θετικά στην προστασία του.

Προκύπτει έτσι η ανάγκη διαχείρισης του ορεινού όγκου και ενσωμάτωσής του στην σύγχρονη ζωή και πραγματικότητα.

Συντάχθηκε λοιπόν ένα σχέδιο διαχείρισης του Εθνικού δρυμού που συντάχθηκε το 1997 και έληξε το τέλος του 2007 προσπαθώντας να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις που θέτει ένα τέτοιο έργο⁴.

⁴ Για την αξιολόγηση του έργου της διαχείρισης του Εθνικού δρυμού την περίοδο 1997 – 2007 έχουμε να αναφέρουμε τα κάτωθι:

«Το διαχειριστικό σχέδιο του Εθνικού Δρυμού Πάρνηθας, η ισχύς του οποίου λήγει στο τέλος του 2007, έχει αξιολογηθεί από το ΕΚΒΥ ως το πληρέστερο σε σχέση με τα αντίστοιχα των άλλων εθνικών δρυμών της χώρας, υλοποιήθηκε σε σημαντικό βαθμό και συγκεκριμένα:

α) Θεσμικά μέτρα

- Ιδρύθηκε ο Φορέας Διαχείρισης του Εθνικού Δρυμού Πάρνηθας ως Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου, στον οποίο εκπροσωπούνται η Κεντρική Διοίκηση με τα Υπουργεία Ανάπτυξης, Π.Ε.Χ.Ω.Δ.Ε. και Αγροτικής Ανάπτυξης, η Τοπική Αυτοδιοίκηση με τις Νομαρχίες και τους τοπικούς Δήμους και οι περιβαλλοντικές οργανώσεις, με την Εταιρία Προστασίας της Φύσης και το WWF.

Μετά την φωτιά με το ΦΕΚ 336Δ/24-7-2007, καθορίστηκαν 16 νέες ζώνες προστασίας του ορεινού όγκου.

- Εκδόθηκε το Διάταγμα περί «Προστασίας του Ορεινού Όγκου της Πάρνηθας», που ενσωμάτωσε τις προτάσεις του Διαχειριστικού Σχεδίου και καθόρισε 16 ζώνες προστασίας, αυξάνοντας τον πυρήνα του Δρυμού (ζώνες Α1 και Α2) από 38.000 στρ. σε 110.000 περίπου.

- Συντάχθηκε νέος κανονισμός λειτουργίας του Δρυμού, που δεν έχει όμως ακόμη εγκριθεί.

- Εξασφαλίστηκε με νομοθετική ρύθμιση ετήσια επιχορήγηση του Φορέα Διαχείρισης με το ποσό των 300.000 Ευρώ αναπροσαρμοζόμενο κατά 5% ετησίως.

β) Προστασία και διαχείριση οικοσυστημάτων του Δρυμού

- Έγινε συλλογή, αναγνώριση και καταχώρηση των ειδών αυτοφυούς χλωρίδας του Δρυμού. Από τα 1.100 είδη που είναι γνωστά σύμφωνα με την νεότερη έρευνα της κας. Απλαδά, έχουμε φτάσει ήδη στα 1.200 περίπου και η έρευνα συνεχίζεται από βιολόγους, εξειδικευμένους στη βοτανική.

- Αναγνωρίστηκαν, καταγράφηκαν, ταξινομήθηκαν και εκδόθηκε σχετικό βιβλίο για τα σπάνια και προστατευόμενα είδη της χλωρίδας του Δρυμού.

- Ολοκληρώθηκαν σε συνεργασία με το ΕΘΙΑΓΕ έρευνες για την ξήρανση της ελάτης και την προσβολή της χαλεπίου πεύκης από το έντομο *Marchalina hellenica*.

- Εγκαταστάθηκαν και λειτουργήσαν νέοι μετεωρολογικοί σταθμοί στον πυρήνα του Δρυμού, για έρευνα των τοπικών μετεωρολογικών συνθηκών, απαραίτητων για τη διαχείριση του Δρυμού.

- Ολοκληρώθηκε μια σειρά έργων αντιπυρικής προστασίας – δασικοί δρόμοι, αντιπυρικές λωρίδες, υδατοδεξαμενές, πυροφυλάκια, καθαρισμοί παρόδιας βλάστησης κτλ., συνολικής δαπάνης άνω των 5.000.000 Ευρώ.

γ) Στον τομέα της ερμηνείας περιβάλλοντος είχε σχεδιαστεί, μελετηθεί και δημοπρατηθεί η κατασκευή κέντρου ενημέρωσης επισκεπτών του Δρυμού στην Αγία Τριάδα Πάρνηθας, προϋπολογισμού 2.000.000 Ευρώ, το οποίο όμως δυστυχώς καταστράφηκε ολοσχερώς από την πυρκαγιά, ενώ βρισκόταν στο στάδιο της κατασκευής του.

- Εξετάζεται η νέα θέση κατασκευής του.

- Οργανώθηκε σε συνεργασία με το Υπουργείο Παιδείας η καθημερινή σχεδόν ξενάγηση σχολείων όλων των βαθμίδων στον Εθνικό Δρυμό. Κατά μέσο όρο ξεναγούνται περίπου 1.500 μαθητές κάθε χρόνο.

Προβλήματα εφαρμογής του Διαχειριστικού Σχεδίου.

Τα σημαντικότερα προβλήματα στην εφαρμογή του διαχειριστικού σχεδίου είναι:

■ Το ιδιοκτησιακό καθεστώς εκτάσεων.

• Σημαντικές εκτάσεις του Εθνικού Δρυμού βρίσκονται σε αμφισβητούμενο ιδιοκτησιακό καθεστώς, το οποίο δημιουργεί σοβαρά προβλήματα στην διαχείρισή του.

• Οι εγκαταστάσεις στον πυρήνα του Δρυμού που δεν συνάδουν με το σκοπό ίδρυσής του και πρέπει σταδιακά να απομακρυνθούν (στρατιωτικές εγκαταστάσεις, κεραίες P/T μέσων, καζίνο κτλ.)

• Ο υπερβολικός αριθμός επισκεπτών κυρίως τις αργίες.

• Η ανεξέλεγκτη ρίψη σκουπιδιών από τους επισκέπτες.

• Η αστικοποίηση της Ιπποκράτειας Πολιτείας στον Ανατολικό ορεινό όγκο της Πάρνηθας (πενυκοδάσος 8.000 στρ.).

• Η δυσκολία αναδημιουργίας του ελατοδάσους λόγω των δυσμενών κλιματοεδαφικών συνθηκών.

• Η διαχείριση της άγριας πανίδας

• Οι ζημιές στην αναβλάστηση των καμένων εκτάσεων και οι τεχνητές αναδασώσεις

• Η υπερβόσκηση των δασικών εκτάσεων που δεν κήγαν λόγω αύξησης του πληθυσμού των ελαφιών και σημαντικής μείωσης των βιοτόπων τους από την πυρκαγιά». Γ. Αμοργιανιώτης Δασολόγος

Δασάρχης Πάρνηθας

Σήμερα επικρατεί στο ΥΠΕΧΩΔΕ το νέο διαχειριστικό σχέδιο του φορέα διαχείρισης του δρυμού⁵.

⁵ 1. Ζώνη Α1

Είναι ζώνη απολύτου προστασίας, εντός της οποίας επιτρέπεται η διεξαγωγή επιστημονικών ερευνών και η επίσκεψη ειδικών επιστημόνων και υπαλλήλων, που είναι επιφορτισμένοι με καθήκοντα φύλαξης, εποπτείας και διαχείρισης του Δρυμού. Επίσης επιτρέπεται η διέλευση κοινού μόνο από συγκεκριμένες διαδρομές – μονοπάτια πεζοπορίας και η αναψυχή μόνο σε συγκεκριμένα σημεία, καταναμεημένα στις ως άνω διαδρομές. Οι διαδρομές και τα σημεία αναψυχής ορίζονται από μελέτη που εγκρίνεται από τις αρμόδιες υπηρεσίες του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και την Εκτελεστική Επιτροπή του Οργανισμού Αθήνας. (<http://www.parnitha-np.gr>)

2. Ζώνη Α2

Είναι επίσης ζώνη απολύτου προστασίας, εντός της οποίας επιτρέπεται μόνον η υπαίθρια αναψυχή, και διημέρευση του κοινού, η επιστημονική έρευνα και παρατήρηση και η περιβαλλοντική εκπαίδευση. Επίσης επιτρέπεται η κίνηση των πάσης φύσεως οχημάτων κατά μήκος του κυρίως οδικού δικτύου, με τους περιορισμούς που αναφέρονται σε ώρες, μέρες, εποχές και θέσεις και καθορίζονται από τον Κανονισμό Λειτουργίας του Εθνικού Δρυμού. Επίσης εντός των ορίων της ζώνης αυτής, επιτρέπεται χωρίς επέκταση των εγκαταστάσεων και δραστηριοτήτων τους η λειτουργία των δύο υφισταμένων ορειβατικών καταφυγίων, του αναψυκτηρίου «Κυκλάμινα», του κτιρίου περιβαλλοντικής ενημέρωσης του Δασαρχείου Πάρνηθας, καθώς και η λειτουργία των εγκαταστάσεων του ΣΕΓΑΣ για μαθητικές μόνο αθλητικές εκδηλώσεις. Όλες οι παραπάνω χρήσεις και δραστηριότητες είναι δυνατόν να περιορίζονται χρονικά και χωρικά, από τις ειδικότερες διατάξεις του Κανονισμού Λειτουργίας του Εθνικού Δρυμού.

3. Ζώνες Β1

Είναι ζώνες αναψυχής, περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, υπαίθριου αθλητισμού και υπαίθριων πολιτιστικών εκδηλώσεων, στις οποίες επιτρέπεται η ανέγερση αναψυκτηρίων, εστιατορίων, υπαίθριων ή ημιυπαίθριων καθιστικών και περιπτέρων ιστορικής και περιβαλλοντικής ενημέρωσης για την περιοχή.

4. Ζώνη Β2

Είναι ζώνη υψηλής προστασίας και καθορίζεται σαν περιοχή υπαίθριας αναψυχής και γεωργικής χρήσης εξαιρουμένων των γεωργικών αποθηκών. Εντός της ζώνης αυτής επιτρέπεται η ανέγερση ενός μικρού Δημοτικού Καταφυγίου και μιας Δημοτικής εγκατάστασης πολιτιστικού – εκπαιδευτικού χαρακτήρα. Η χωροθέτηση των ως άνω δημοτικών εγκαταστάσεων, γίνεται ύστερα από ειδική μελέτη και εγκρίνεται από την Εκτελεστική Επιτροπή του Οργανισμού Αθήνας μετά από σύμφωνη γνώμοδοτηση της αρμόδιας δασικής υπηρεσίας. Η κυκλοφορία των πάσης φύσεως οχημάτων επιτρέπεται με τους περιορισμούς που καθορίζονται στον Κανονισμό Λειτουργίας του Εθνικού Δρυμού.

5. Ζώνες Β3

Είναι ζώνες αναψυχής, αθλητισμού, πολιτιστικών εκδηλώσεων, ιππικών εγκαταστάσεων και περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στις οποίες επιτρέπεται η ανέγερση αναψυκτηρίων, εστιατορίων, μικρών αθλητικών εγκαταστάσεων, εγκαταστάσεων πολιτιστικών εκδηλώσεων, ιππικών εγκαταστάσεων, υπαίθριων ή ημιυπαίθριων καθιστικών και περιπτέρων ιστορικής, περιβαλλοντικής και πολιτιστικής ενημέρωσης. Οι εγκαταστάσεις αυτές χωροθετούνται ύστερα από ειδική μελέτη για τις ζώνες Β3 που εγκρίνεται από την Εκτελεστική Επιτροπή του Οργανισμού Αθήνας μετά από σύμφωνη γνώμοδοτηση της αρμόδιας υπηρεσίας του

Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων. Η ειδική μελέτη πρέπει να αναφέρεται σε έκταση μεγαλύτερη των 200στρ.

6. Ζώνες Β4

Είναι ζώνες αναψυχής, υπαίθριου αθλητισμού, γεωργικής χρήσης εξαιρουμένων των γεωργικών αποθηκών, και περιβαλλοντικής ενημέρωσης, εντός των οποίων επιτρέπεται η κατασκευή αναψυκτηρίων, εστιατορίων, υπαίθριων αθλητικών εγκαταστάσεων, υπαίθριων και ημιυπαίθριων καθιστικών και περιπτέρων ιστορικής και περιβαλλοντικής ενημέρωσης για την περιοχή. Στο τμήμα της ζώνης Β4 που περιλαμβάνει το κτήμα Τατοΐου, όπως οριοθετείται με το ν. 2086/1992 (Α'172), επιβάλλεται αποκλειστικά η χρησιμοποίηση των υφισταμένων κτιρίων του κτήματος μετά τις απαιτούμενες επισκευές και διαρρυθμίσεις τους. Η χωροθέτηση χρήσεων στο ήδη υφιστάμενο κτιριακό δυναμικό για το τμήμα αυτό της Β4 εγκρίνονται από την Εκτελεστική Επιτροπή του Οργανισμού της Αθήνας μετά από σύμφωνη γνώμη της αρμόδιας υπηρεσίας του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.

7. Ζώνη Δ1

Είναι ζώνη αναψυχής και υπαίθριων αθλητικών δραστηριοτήτων. Εντός της ζώνης αυτής επιτρέπεται η κατασκευή περιπτέρων ιστορικής και περιβαλλοντικής ενημέρωσης για την περιοχή και η λειτουργία αναψυκτηρίων, στα ήδη υφιστάμενα βοηθητικά κτίρια του πρώην βασιλικού κτήματος Τατοΐου. Οι εγκαταστάσεις αυτές χωροθετούνται ύστερα από ειδική μελέτη για όλη τη ζώνη Δ1 που εγκρίνεται από την Εκτελεστική Επιτροπή του Οργανισμού Αθήνας μετά από γνωμοδότηση της αρμόδιας Υπηρεσίας του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων. (<http://www.parnitha-np.gr>)

8. Ζώνη Δ2

Είναι περιοχή αναψυχής, πολιτισμού, φιλοξενίας προσωπικοτήτων, διοργάνωσης διεθνών πολιτικών συμβουλίων, πνευματικών εκδηλώσεων και εκθέσεων ειδικής θεματολογίας. Εντός της ζώνης αυτής και εντός των υφισταμένων μόνο κτιρίων είναι δυνατή η εγκατάσταση μουσείου, η φιλοξενία προσωπικοτήτων, η διοργάνωση διεθνών πολιτικών συμβουλίων, πνευματικών εκδηλώσεων και εκθέσεων ειδικής θεματολογίας.

9. Ζώνη Δ3

Είναι ζώνη αναψυχής, αθλητισμού, εκπαίδευσης περιβαλλοντικής ενημέρωσης, γεωργίας και κτηνοτροφίας εξαιρουμένων των γεωργικών αποθηκών. Εντός της ζώνης αυτής και εντός των υφισταμένων μόνο κτιρίων επιτρέπεται η λειτουργία εστιατορίων, αναψυκτηρίων, μουσείου, χώρων εκθέσεων, ιππικών εγκαταστάσεων, αθλητικών εγκαταστάσεων, κτηνοτροφικών και γεωργικών εγκαταστάσεων, εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων ερευνητικού χαρακτήρα και υπαίθριων και ημι-υπαίθριων καθιστικών για την περιβαλλοντική και ιστορική ενημέρωση. Στις ζώνες Δ2 και Δ3 επιτρέπεται η επισκευή και διαρρύθμιση των υφισταμένων κτιρίων καθώς και οι επεμβάσεις και απολύτως απαραίτητες προσθήκες για τη λειτουργία τους, που προβλέπονται από την αξιολόγησή τους ως διατηρητέων κτιρίων ή μη. Επίσης επιτρέπεται η συντήρηση, η επισκευή και ο εκσυγχρονισμός όλων των υφισταμένων εγκαταστάσεων και των δικτύων υποδομής. Οι ως άνω αναφερόμενες επεμβάσεις πραγματοποιούνται δίχως αύξηση της δομημένης επιφάνειας και του όγκου των υφισταμένων κτιρίων, χωρίς αλλοίωση της μορφής και της φυσιογνωμίας τους. Στις ως άνω ζώνες Δ2 και Δ3 οι χρήσεις, οι δραστηριότητες και οι εγκαταστάσεις, οι επισκευές, οι κατά τα άνω κριθείσες ως αναγκαίες προσθήκες ενός εκάστου κτιρίου,

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

Ο τουρισμός είναι σε παγκόσμια κλίμακα η μεγαλύτερη βιομηχανία και για τη χώρα μας αποτελεί έναν από τους πιο σημαντικούς τομείς οικονομικής ανάπτυξης.

Η χώρα μας αναγνωρίζεται διεθνώς, ως κοιτίδα πολιτισμού και με βάση αυτήν την ιδιαιτερότητα της ανέπτυξε ένα αντίστοιχο τουριστικό «προφίλ».

Τα τελευταία χρόνια, η Αθήνα ως πρωτεύουσα της χώρας και ως κύρια πόλη υποδοχής τουριστών με βάση το συγκριτικά αδιαφιλονίκητο πολιτιστικό υπόβαθρο που διαθέτει με κορωνίδα την προβολή της Ακρόπολης, δεν κατορθώνει να συγκεντρώσει το ανάλογο τουριστικό ενδιαφέρον, για διάφορους λόγους, μη κατέχοντας υπολογίσιμη θέση στην διεθνή ιεραρχική κατάταξη των πόλεων.

εξειδικεύονται σε ολοκληρωμένη μελέτη που εγκρίνεται με κοινή απόφαση των Υπουργών Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, Πολιτισμού, Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και Οικονομικών μετά από γνωμοδότηση της Εκτελεστικής Επιτροπής του Οργανισμού Αθήνας.

10. Ζώνες Γ1

Είναι ζώνες αναψυχής. Εντός αυτών επιτρέπεται η ανέγερση αναψυκτηρίων, εστιατορίων, καφενείων και κτιρίων κατοικίας. Δεν είναι δυνατή η δόμηση περισσότερων του ενός κτιρίων ανά έκαστο γήπεδο.

11. Ζώνη Γ2

Είναι η περιοχή του οικισμού της Ιπποκράτειου Πολιτείας.

12. Ζώνη Ε1

Η ζώνη αυτή αποτελεί το Πάρκο Κεραιών Ραδιοφωνίας – Τηλεόρασης

13. Ζώνες Ε2

Είναι ζώνες τουρισμού, οι εγκαταστάσεις των οποίων έχουν καθορισθεί με τον ν. 3139/2003 (Α' 100) και για τις οποίες καθώς και για τις συνοδές υποδομές αυτών, ισχύουν οι διατάξεις του παραπάνω νόμου.

14. Ζώνη Ε3

Η ζώνη αυτή περιλαμβάνει τις Κατασκηνώσεις Τραπεζης Ελλάδος. Δεν επιτρέπεται η επέκταση των κτιριακών εγκαταστάσεων.

15. Ζώνη Ε4

Η ζώνη αυτή περιλαμβάνει τη Λατομική περιοχή Ξηρορέματος, η οποία έχει χωροθετηθεί με την υπ' αριθμ. 70966/3099/5.4.1996 (Β' 403) κοινή υπουργική απόφαση. (<http://www.parnitha-np.gr>)

16. Ζώνη Ε5

Είναι ζώνη γεωργικής γης εντός της οποίας είναι δυνατή, εφόσον δεν υφίσταται κατάλληλος χώρος εκτός των ορίων προστασίας του ορεινού όγκου, η εγκατάσταση Νεκροταφείου της Κοινότητας Αγ. Στεφάνου.

Στόχος της πολιτείας (και από τον σαφή προσανατολισμό του ρυθμιστικού της Αθήνας, την συγκυρία της λειτουργίας του μουσείου της Ακρόπολης), είναι η άρση αυτού του γεγονότος και η προσπάθεια ανάδειξης της Αθήνας ως μιας σημαντικής μεγαλούπολης στον διεθνή ορίζοντα και σαφώς κυρίαρχη στον Βαλκανικό χώρο και στον χώρο της Μέσης Ανατολής, μέσω του πολιτισμού της για μία ακόμη φορά, με αντίστοιχη προσέλκυση ικανών φόρτων τουριστικών.

Το τουριστικό αυτό προϊόν απευθύνεται σε ανθρώπους με συγκεκριμένα ποιοτικά χαρακτηριστικά και θα αφορά χρονικά τον σύνολο του έτους, απομακρύνοντας από το εντατικό και χαμηλού επιπέδου μαζικό τουρισμό.

Κρίνεται λοιπόν αναγκαία η αναζήτηση και η εφαρμογή μορφών εναλλακτικού τουρισμού. Ενός τουρισμού που θα σέβεται τις μελλοντικές γενιές και δεν θα εξαντλεί τις φυσικές πηγές μιας περιοχής, που θα αναζητά τη συμμετοχή της τοπικής κοινότητας, θα σέβεται τις συνήθειες και τον τρόπο ζωής τους και θα βάζει συμμετοχο την τοπική κοινωνία στα οικονομικά οφέλη. Θα θεωρεί ότι κάθε τοπικός «θησαυρός» ανήκει στο έθνος και στην Ευρώπη. Οι «θεματικές διαδρομές» σαν μορφές εναλλακτικού τουρισμού, πχ. διαδρομές αρχαιολογικών χώρων, παραδοσιακών δραστηριοτήτων, μυθολογικά μονοπάτια κλπ βρίσκονται σε αυτή την κατεύθυνση.

Ένα άλλο σενάριο εναλλακτικού τουρισμού που αφορά την Πάρνηθα είναι η δημιουργία θεματικού πάρκου με κύριο σκοπό την διατήρηση της γεωλογικής – γεωμορφολογικής κληρονομιάς του αττικού τοπίου όπως διασώζεται σχεδόν ατόφιο στον Εθνικό Δρυμό της Πάρνηθας μέσα από το θεσμό των «Γεωπάρκων» και της δικτύωσης του συγκεκριμένου με τα υπόλοιπα γεωπάρκα του Ελληνικού χώρου όσο και των Ευρωπαϊκών.

7.1.ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΓΕΩΠΑΡΚΑ

Μέχρι σήμερα, δεν υπάρχει καμία διεθνής αναγνώριση των περιοχών της γης και καμία διεθνής σύμβαση για την αναγνώριση της γεωλογίας ως στοιχείου σημαντικής κληρονομιάς προς διατήρηση.

Το νομοθετικό καθεστώς και στην Ελλάδα δεν αναγνωρίζει με σαφήνεια την γεωλογία ως αξία και ως εκ τούτου δεν μεριμνά για την διατήρηση και την προστασία σημαντικών γεωλογικών σχηματισμών.

Όμως έτσι παραγνωρίζεται ότι η βιοποικιλότητα είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την γεωποικιλότητα ενώ επίσης ξεπερνιέται το ότι ο ανθρώπινος πολιτισμός είναι άμεσα συνδεδεμένος με τον ορυκτό πλούτο σε σημείο που να εξαρτάμε ολόκληρες ιστορικές εποχές από την χρήση ορισμένων πρώτων υλικών π. χ εποχή του χαλκού, του σιδήρου, κ.λ.π.

Η πρωτοβουλία της UNESCO να υποστηρίξει τα Γεωπάρκα ανταποκρίνεται στην ισχυρή ανάγκη που εκφράζεται από πολλές χώρες για ένα διεθνές πλαίσιο για την ενίσχυση της αξίας της γήινης – γεωλογικής κληρονομιάς, των τοπίων και των γεωλογικών σχηματισμών της, τα οποία είναι βασικοί μάρτυρες στην ιστορία της ζωής.

Η προστασία και η βιώσιμη ανάπτυξη των περιοχών της γης και της γεωποικιλότητας μέσω των πρωτοβουλιών των Γεωπάρκων, συμβάλλουν στους στόχους της Ατζέντα 21, της Ατζέντας της Επιστήμης για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη στον εικοστό πρώτο αιώνα που υιοθετήθηκαν από τη διάσκεψη Ηνωμένων Εθνών σχετικά με το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη (UNCED, Rio de Janeiro, 1992) και που επανεγρίθησαν από την Παγκόσμια

Σύνοδο Κορυφής για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη το 2002 στο Γιοχάνεσμπουργκ. Η γεωλογία, η γεωμορφολογία και το τοπίο έχουν επηρεάσει βαθιά την κοινωνία, τον πολιτισμό, και την πολιτιστική ποικιλομορφία του πλανήτη μας. Η πρωτοβουλία των Γεωπάρκων προσθέτει μια νέα διάσταση στη Συνθήκη του 1972 σχετικά με την Προστασία της Παγκόσμιας Πολιτιστικής και Φυσικής Κληρονομιάς με το να δώσει έμφαση στη δυνατότητα για αλληλεπίδραση μεταξύ της κοινωνικοοικονομικής και πολιτιστικής ανάπτυξης και της διατήρησης του φυσικού περιβάλλοντος.

Το **Δίκτυο Ευρωπαϊκών Γεωπάρκων** δημιουργήθηκε το 2000 με την υποστήριξη της Ε.Ε. σε συνεργασία με την UNESCO. Ο κύριος στόχος του Δικτύου είναι η βιώσιμη περιφερειακή ανάπτυξη στα γεωπάρκα με τη χρησιμοποίηση της τοπικής γεωλογικής κληρονομιάς, πρώτιστα μέσω της ανάπτυξης του γεωτουρισμού. Φιλοδοξία του Δικτύου είναι η ανάπτυξη του γεωτουρισμού πανευρωπαϊκά με αυτό τον τρόπο.

Οι ευρωπαϊκές χώρες εξετάζουν θέματα που αφορούν στα τοπία, και το Συμβούλιο της Ευρώπης έχει υιοθετήσει από το 2000 στη Φλωρεντία την Ευρωπαϊκή Συνθήκη σχετικά με το τοπίο. Σε αυτό το πλαίσιο, η γεωμορφολογία πρόκειται να θεωρηθεί ένα από τα κύρια συστατικά των αλλαγών τοπίων. Πρόσφατα, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει υιοθετήσει ένα Μανιφέστο για την Κληρονομιά της Γης και τη Γεωποικιλία που υποστηρίζεται μεταξύ των άλλων από το Δίκτυο Ευρωπαϊκών Γεωπάρκων και τη Διεθνή Ένωση Γεωμορφολόγων.

Το **Παγκόσμιο Δίκτυο Γεωπάρκων** που ιδρύθηκε το 2004, λειτουργεί σε στενή συνεργασία με το Κέντρο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO, το Παγκόσμιο Δίκτυο Ατόμου και Βιόσφαιρας (MAB) των Περιβαλλοντικά Προστατευόμενων Περιοχών Βιόσφαιρας, των εθνικών και διεθνών επιχειρήσεων και των μη κυβερνητικών οργανώσεων ενεργών στη διατήρηση της γεωλογικής κληρονομιάς. Για τα εθνικά Γεωπάρκα στην Ευρώπη, η UNESCO έχει καθιερώσει μια προνομιούχο συνεργασία με το Δίκτυο Ευρωπαϊκών Γεωπάρκων (EGN) και συστήνει τη δημιουργία παρόμοιων περιφερειακών δικτύων παγκοσμίως.

Μέσω λοιπόν της ανάδειξης της γεωλογίας μιας περιοχής προτείνονται εναλλακτικές μορφές ήπιου τουρισμού.

Ακολουθεί χάρτης που εμφανίζονται τα Γεωπάρκα στην Ευρώπη

II PARCO DELLE MADONIE Elenco dei siti di particolare interesse geologico

01 Rocca di Cerreto	018 Lago di Piano Cerro	032 Montagna di Sottani
02 Anico di Gallo	019 Lago Fontana - Pizzo Cella - Contrada Macaluba	034 Rocca di Sotano
03 Caltani di Puloformo di Oreste Formico	020 Rocca Gola	035 Serra del Sottano di Caltabellato
04 Gole di Tondo	021 Sopraproscosto (siti)	036 Muro di Mela
05 Mescalio di Pizzo Dato	022 Pico di Mela	037 Torrazzani, Pizzo
06 Gola di Sottano	023 Rocca di Sottano	038 Sella Gola
07 Anico del Vento	024 Rocca di Sottano - Gole di Sottano	039 Versante orientale di Capo Ferro - Gola di Sottano
08 Motta d'Orso	025 Rocca di Sottano - Gole di Sottano	040 Muro di Sottano
09 Valone Niguardo - Valone Secco	026 Rocca di Sottano - Gole di Sottano	041 Muro di Sottano
10 Pizzo Cerro	027 Rocca di Sottano - Gole di Sottano	042 Muro di Sottano
11 Muro di Sottano	028 Rocca di Sottano - Gole di Sottano	043 Muro di Sottano
12 Caltani di Sottano	029 Rocca di Sottano - Gole di Sottano	044 Muro di Sottano
13 Rocca di Sottano	030 Rocca di Sottano - Gole di Sottano	045 Muro di Sottano
14 Rocca di Sottano	031 Rocca di Sottano - Gole di Sottano	046 Muro di Sottano
15 Rocca di Sottano	032 Rocca di Sottano - Gole di Sottano	047 Muro di Sottano
16 Rocca di Sottano	033 Rocca di Sottano - Gole di Sottano	048 Muro di Sottano
17 Rocca di Sottano	034 Rocca di Sottano - Gole di Sottano	049 Muro di Sottano
18 Rocca di Sottano	035 Rocca di Sottano - Gole di Sottano	050 Muro di Sottano
19 Rocca di Sottano	036 Rocca di Sottano - Gole di Sottano	051 Muro di Sottano
20 Rocca di Sottano	037 Rocca di Sottano - Gole di Sottano	052 Muro di Sottano
21 Rocca di Sottano	038 Rocca di Sottano - Gole di Sottano	053 Muro di Sottano
22 Rocca di Sottano	039 Rocca di Sottano - Gole di Sottano	054 Muro di Sottano
23 Rocca di Sottano	040 Rocca di Sottano - Gole di Sottano	055 Muro di Sottano
24 Rocca di Sottano	041 Rocca di Sottano - Gole di Sottano	056 Muro di Sottano
25 Rocca di Sottano	042 Rocca di Sottano - Gole di Sottano	057 Muro di Sottano
26 Rocca di Sottano	043 Rocca di Sottano - Gole di Sottano	058 Muro di Sottano
27 Rocca di Sottano	044 Rocca di Sottano - Gole di Sottano	059 Muro di Sottano
28 Rocca di Sottano	045 Rocca di Sottano - Gole di Sottano	060 Muro di Sottano
29 Rocca di Sottano	046 Rocca di Sottano - Gole di Sottano	061 Muro di Sottano
30 Rocca di Sottano	047 Rocca di Sottano - Gole di Sottano	062 Muro di Sottano
31 Rocca di Sottano	048 Rocca di Sottano - Gole di Sottano	063 Muro di Sottano
32 Rocca di Sottano	049 Rocca di Sottano - Gole di Sottano	064 Muro di Sottano
33 Rocca di Sottano	050 Rocca di Sottano - Gole di Sottano	065 Muro di Sottano

II PARCO DELLE MADONIE nella European Geoparks Network

1. Aiguille d'Ardenne - FRANCE (1992)	18. Geopark Park - BRITAIN (2004)
2. Maastricht European Geopark - GERMANY (2003)	19. Geopark Park - BRITAIN (2004)
3. Pindos Forest of Livades - GREECE (2008)	20. Geopark Park - BRITAIN (2004)
4. Maribor Cultural Park - SLOVENIA (2008)	21. Geopark Park - BRITAIN (2004)
5. Pyrenees National Park - SPAIN (2008)	22. Geopark Park - BRITAIN (2004)
6. Soria Via Verde Park - SPAIN (2008)	23. Geopark Park - BRITAIN (2004)
7. Tassaro Coast Geopark - ITALY (2008)	24. Geopark Park - BRITAIN (2004)
8. Monte San Angelo - ITALY (2008)	25. Geopark Park - BRITAIN (2004)
9. Monte San Angelo - ITALY (2008)	26. Geopark Park - BRITAIN (2004)
10. Monte San Angelo - ITALY (2008)	27. Geopark Park - BRITAIN (2004)
11. Monte San Angelo - ITALY (2008)	28. Geopark Park - BRITAIN (2004)
12. Monte San Angelo - ITALY (2008)	29. Geopark Park - BRITAIN (2004)
13. Monte San Angelo - ITALY (2008)	30. Geopark Park - BRITAIN (2004)
14. Monte San Angelo - ITALY (2008)	31. Geopark Park - BRITAIN (2004)
15. Monte San Angelo - ITALY (2008)	32. Geopark Park - BRITAIN (2004)
16. Monte San Angelo - ITALY (2008)	33. Geopark Park - BRITAIN (2004)
17. Monte San Angelo - ITALY (2008)	34. Geopark Park - BRITAIN (2004)
18. Monte San Angelo - ITALY (2008)	35. Geopark Park - BRITAIN (2004)
19. Monte San Angelo - ITALY (2008)	36. Geopark Park - BRITAIN (2004)
20. Monte San Angelo - ITALY (2008)	37. Geopark Park - BRITAIN (2004)
21. Monte San Angelo - ITALY (2008)	38. Geopark Park - BRITAIN (2004)
22. Monte San Angelo - ITALY (2008)	39. Geopark Park - BRITAIN (2004)
23. Monte San Angelo - ITALY (2008)	40. Geopark Park - BRITAIN (2004)
24. Monte San Angelo - ITALY (2008)	41. Geopark Park - BRITAIN (2004)
25. Monte San Angelo - ITALY (2008)	42. Geopark Park - BRITAIN (2004)
26. Monte San Angelo - ITALY (2008)	43. Geopark Park - BRITAIN (2004)
27. Monte San Angelo - ITALY (2008)	44. Geopark Park - BRITAIN (2004)
28. Monte San Angelo - ITALY (2008)	45. Geopark Park - BRITAIN (2004)
29. Monte San Angelo - ITALY (2008)	46. Geopark Park - BRITAIN (2004)
30. Monte San Angelo - ITALY (2008)	47. Geopark Park - BRITAIN (2004)
31. Monte San Angelo - ITALY (2008)	48. Geopark Park - BRITAIN (2004)
32. Monte San Angelo - ITALY (2008)	49. Geopark Park - BRITAIN (2004)
33. Monte San Angelo - ITALY (2008)	50. Geopark Park - BRITAIN (2004)

Realizzazione a cura di: Associazione Italiana Progettazione Paesaggistica, F.lli Pizzoni, Paolo Pizzoni

Progetto grafico: Sergio Marini

Testi e foto: Paolo Di Stefano, Paolo Pizzoni, Dipartimento di Geologia e Geoarcheologia dell'Università degli Studi di Palermo, Associazione F.lli Pizzoni, Associazione Italiana

Distribuzione in italiano: Olycom Firenze

Multimedialità e tecnologia: Museo Scienze (Caltanissetta) - Dipartimento di Geologia e Geoarcheologia dell'Università degli Studi di Palermo

Geografia internet: "Siti di interesse geologico delle Madonie" - www.madonie.it

Stampa: Officina Grafica di Aldo S. Pizzoni, s.p.a. - Bergamo (Italia)

Per saperne di più: www.aitpa.it, www.aitpa.it, www.aitpa.it

ENTE PARCO DELLE MADONIE
Corso Pizzolo Aquilata n.16 - 90027 Petralia Sottana (Palermo)
Tel. 0921 664011 - Fax 0921 686478
www.parcodellemadonie.it

www.europangeoparks.org
www.aitpa.it
www.madonie.org
www.madonie.org

7.1.1. ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΙΔΡΥΣΗΣ

1) Υπαρξη **αξιόλογου** γεωλογικού υπόβαθρου.

Αυτό δεν σημαίνει ότι αναγνωρίζονται ως τέτοιες μόνο οι περιοχές που εμφανίζουν μοναδικά γεωλογικές συνθέσεις που δεν απαντώνται σε ευρεία κλίμακα.

Η ύπαρξη ενός αμιγούς (χωρίς σημαντικές φθορές) τοπίου που παραπέμπει σε χαρακτηριστικές γεωλογικές συνθέσεις μιας χώρας (και περιοχής αντίστοιχα) είναι αξιολογήσιμες.

- 2) Περιοχές όπου συνυπάρχει αξιόλογη χλωρίδα και πανίδα
- 3) Περιοχές που παρουσιάζουν σημαντικά σπήλαια
- 4) Περιοχές που παρουσιάζουν αξιόλογα απολιθωμένα δάση, κ.λπ

7.1.2. ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΣΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΤΥΟ ΓΕΩΠΑΡΚΩΝ

Εκτός των προϋποθέσεων που τέθηκαν παραπάνω, ένταξή τους στο διεθνές δίκτυο των γεωπαρκών αποτελεί η σύνταξη φακέλου βιώσιμη διαχείρισης και λειτουργίας του γεωπαρκού, αφού δεν υπάρχει διεθνές δικαίο προστασίας η οποία αναδεικνύεται από το σχέδιο βιώσιμης ανάπτυξης.

Αξίζει να σημειωθεί ότι υπάρχουν ήδη στην Ελλάδα δύο «γεωπαρκά» αυτό του «Απολιθωμένου δάσους της Λέσβου» και του Ορεινού όγκου του Ψηλορείτη.

(<http://www.2810.gr>)

Δυνητικά υπό ένταξης γεωπαρκά είναι στην «Νίσηρο» και ο ορεινός όγκος του Αωού.

7.3 ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΓΕΩΠΑΡΚΩΝ

7.3.1 ΑΥΣΤΡΙΑ

Στην Ευρώπη και στον υπόλοιπο κόσμο υπάρχουν 58 γεωπαρκά, ενώ ενδέχεται κάποια από αυτά να εξειδικεύονται και θεματικά. Τα θεματικά πάρκα (Γεωπαρκά) της Αυστρίας και ιδιαίτερα το Γεωλογικό Πάρκο Naturpark Sterische Eisenwurgen, νεοσύστατο πάρκο σε περιοχή με ιδιαίτερο ενδιαφέρον και το πάρκο Gesause. Η σχέση του πάρκου με τη οικοτουριστική ανάπτυξη της περιοχής, Η γνωριμία με τους εκπαιδευτικούς στόχους του πάρκου που αφορούν μαθητές, εκπαιδευτικούς, επιστήμονες κλπ. Η σύνδεση του Πάρκου με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της περιοχής τα μνημεία τα μοναστήρια, τα φαράγγια, τα χωριά, τα ποτάμια, τα δάση και τα λατομεία σιδήρου. Αποφασιστική είναι η συμβολή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και των τοπικών φορέων στη σύστασή του και στην μετέπειτα λειτουργία του.

Το κάθε πάρκο μπορεί να εξειδικεύεται με ένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό το οποίο το προβάλλει ως κυρίαρχο. Στην συγκεκριμένη περίπτωση, προβαλλόταν το στοιχείο του νερού.

Μέσα από μια διαδρομή που συνδύαζε αριστοτεχνικά παιχνίδια - γνώση - βίωμα, η αξία του νερού και η σχέση με την ποιότητα της ζωής μας προσλαμβάνονταν με τον πιο απολαυστικό τρόπο.

Κατασκευές παλαιές και άχρηστες, όπως μια αποθήκη σανού, χρησιμοποιήθηκε για εργαστήριο, όπου οι μαθητές μαθαίνουν να τεμαχίζουν πέτρες, να φτιάχνουν εκμαγεία κοχυλιών κλπ. Επαναχρησιμοποίηση δηλ. για εκπαιδευτικούς σκοπούς, χώρων και περιοχών που έχουν παροπλιστεί. Ταυτόχρονα η επιλογή αυτή στηρίζει την ανάσχεση της πληθυσμιακής συρρίκνωσης ορεινών περιοχών.

Τα γεωπάρκα στην Αυστρία επιλέχτηκαν γιατί συνδυάζουν την τουριστική ανάπτυξη με το σεβασμό στην φύση και την προσπάθεια τουριστικής αξιοποίησης στα πλαίσια της αειφορίας.

Ο προγραμματισμός της επίσκεψης εμπειρείχε επισκέψεις σε περιοχές ιδιαίτερης αξίας που πρέπει να προστατευθούν από το μαζικό τουρισμό.

7.3.2 ΜΑΛΑΙΣΙΑ

Langkawi Geopark στο Αρχιπέλαγος Langkawi στην Μάλαισία

Το σύμπλεγμα των νησιών του αρχιπελάγους αποτελείται από 99 νησιά.

Κυρίαρχο στοιχείο του πάρκου το νερό,

υπάρχει αξιόλογη γεωλογία

πανίδα και χλωρίδα ενώ παράλληλα

προβάλετε ο τρόπος καλλιέργειας του ρυζιού...

7.3.3 ΕΛΛΑΔΑ

- Ελλάδα: Απολιθωμένο Δάσος στην Λέσβο

Η αξιολόγηση των γεωπάρκων κρίνεται ανά τριετία από την αρμόδια επιτροπή εμπειρογνομόνων κατόπιν αυτοψίας στο χώρο.

Η έδρα της επιτροπής είναι η Λυών στη Γαλλία

Το Απολιθωμένο δάσος πήρε αναδείχθηκε πρώτο ως προς την αξιολόγηση του σχεδίου διαχείρισης.

Ψηλορείτης στην Κρήτη

Τα υφιστάμενα Γεωπάρκα στην Ελλάδα χρηματοδοτήθηκαν από το πρόγραμμα Leader

7.3.4 ΠΑΡΝΗΘΑ

Από τα ανωτέρω καταλαβαίνουμε ότι η πρότασή μας για δημιουργία Γεωπάρκου που θα αφορά τον Εθνικό δρυμό της Πάρνηθας ενσωματώνοντας στην έκταση του γεωπάρκου ως σημείο εξόδου – εισόδου προς την Πάρνηθα το Στρατοπέδου Καποτά, αποτελεί μια καθ' όλα ρεαλιστική καινοτόμα πρόταση.

Και αυτό διότι η περιοχή διαθέτει:

- Αξιόλογη γεωλογία η οποία πρέπει να αναδειχθεί και να προστατευθεί
- Αναγνωρίζεται ο ιστορικός χαρακτήρας της περιοχής και μέσω των αρχαιολογικών ευρημάτων
- ενώ και σήμερα αποτελεί συγκριτικό κεφάλαιο για την Αττική από άποψη του μοναδικού εναπομείναντα εθνικού δρυμού αλλά και ως προς την διατήρηση του Αττικού τοπίου
- Διαθέτει σημαντική χλωρίδα και πανίδα και ενδημικά είδη
- και νερό είτε με την μορφή ρεμάτων είτε με τις υφιστάμενες φυσικές λίμνες
- Διαθέτει σπηλιές – Ειδική μνεία πρέπει να γίνει στην σπηλιά του Πανός όπου εκτός της γεωλογίας υπάρχουν και αξιόλογα αρχαιολογικά ευρήματα
- Υπάρχει φορέας διαχείρισης
- Ο φορέας διαχείρισης έχει ενταχθεί στο Επιχειρησιακό πρόγραμμα «Εκπαίδευση και Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση» (Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ) με το «Πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στον Εθνικό Δρυμό Πάρνηθας» στο πλαίσιο του μέτρου 2.6 «Προγράμματα Προστασίας Περιβάλλοντος και Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης», της Ενέργειας 2.6.1 «Προγράμματα Προστασίας Περιβάλλοντος και Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης» και της Κατηγορίας Πράξεων 2.6.1 «Προγράμματα σε Προστατευόμενες Περιοχές Φυσικού Περιβάλλοντος».

Ο φορέας διαχείρισης υλοποίησε περιβαλλοντική εκπαίδευση μόνο την χρονιά 2007 – 2008 όπου συμμετείχαν 1852 μαθητές και 159 συνοδοί, αποκτώντας πείρα που αφορά την περιβαλλοντική εκπαίδευση προς μελλοντική χρήση.

- Υπάρχουν και μπορούν να δραστηριοποιηθούν περαιτέρω φορείς που ασχολούνται με την Πάρνηθα, ορειβατικοί σύλλογοι, κλ.π
- Υπάρχει στην περιοχή το ολυμπιακό κέντρο ποδηλασίας που θα μπορούσε να αξιοποιηθεί για δραστηριότητες του πάρκου

Τα ανωτέρω στοιχεία

δηλαδή η σημαντική γεωλογία, τα αρχαιολογικά ευρήματα και το νερό μπορούν να αποτελέσουν μεμονωμένα σε συνδυασμό το «ύψος» του γεωπάρκου και να τροφοδοτήσουν άξονες ανάπτυξης αυτού.

Ταυτόχρονα στο στρατόπεδο μπορούν να αναπτυχθούν χρήσεις που θα προκύψουν μετά από επεξεργασία της πρότασης συνολικά που θα δράσουν «ανακουφιστικά» της λειτουργίας του πάρκου, απομακρύνοντας εντατικές χρήσεις στον κύριο όγκο του Εθνικού Δρυμού, με στόχο την προστασία.

Ανάλογα με ποιο θα είναι το αναδειχθέν στοιχείο που θα καθορίζει το ύψος του πάρκου μπορεί στο χώρο του Στρατοπέδου να χωροθετηθούν:

1. να χωροθετηθεί μουσείο που θα αφορά τα αρχαιολογικά ευρήματα,
2. παιδότοποι εκτονώνοντας της πιέσεις δέχεται ήδη η Πάρνηθα (στην περιοχή των κατασικηνώσεων σήμερα) εναλλακτικά
3. περιοχές όπου θα αναβιώνει η καλλιέργεια της ποικιλίας σταριού που καλλιεργούταν στην περιοχή (δίμηνη) και ή την δημιουργία μουσείου αγροτικής παραγωγής και καλλιέργειας όπου θα μπορούσαν να βρουν θέση οι νερόμυλοι και τα ελαιοτριβεία, σε συνδυασμό διαδρομών με τα ξωκλήσια.
4. Αν κυρίαρχο αναδειχθεί το νερό μπορεί να αφορά διαδρομές που θα καταλήγουν σε λίμνες, ρέματα, πηγές σε συνδυασμό με τα ξωκλήσια
5. Διαδρομές πεζοπορίας
6. Διαδρομές με ποδήλατα
7. Συνδυασμό των ανωτέρω

Με την χωροθέτηση του γεωπάρκου επιλύονται και τα προβλήματα των ομογενών ποντίων αφού σήμερα το ζητούμενο είναι η εξεύρεση εργασίας και αποφυγή του μονοδρόμου της «παραβατικότητας» και γκετοποίησης.

Εντός του όγκου του Εθνικού Δρυμού υφίστανται οι περιοχές του «Λοιμιού» και της «Σαλονίκη» για τις οποίες έχει προκύψει θέμα ιδιοκτησιακής αναγνώρισης. Τις ανωτέρω εκτάσεις διεκδικεί η ελληνική πολιτεία ως δασικές, ενώ έχει εγερθεί θέμα από τους φερόμενους ιδιοκτήτες τους.

Ακόμα και οι όποιες ιδιοκτησιακές διαφορές θα μπορούσαν με κατάλληλους χειρισμούς να μην αποτελέσουν εμπόδιο στην υλοποίησή του εγχειρήματος. Αρκεί να καταβληθεί προσπάθεια ενσωμάτωσης μέσα από την δημόσια διαβούλευση όλων των εμπλεκόμενων και πειστούν για την πρωτοπορία και ρεαλιστικότητα του εγχειρήματος και ότι αποτελεί σενάριο ανάπτυξης με στόχο το κοινό καλό.

Τολμώντας να προτείνουμε σε αυτή την κατεύθυνση, με την αναγνώριση των επίδικων περιοχών από τους «ιδιοκτήτες» τους της κυριότητας του κράτους σε αυτές και το δασικό χαρακτήρα, να τους αναγνωρισθεί το δικαίωμα επικαρπίας σε αυτά για συγκεκριμένο χρονικό ορίζοντα και με συγκεκριμένη ελεγχόμενη χρήση που θα ενσωματωθεί στις μελλοντικές «δραστηριότητες» του πάρκου.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η Πάρνηθα αποτέλεσε πηγή ζωής και καταφύγιο για το σύνολο της Αττικής επί αιώνες.

Κάποτε όταν αναφερόμαστε σε ένα τόπο, κάναμε λόγο για το τι παρήγαγε ως συγκριτικό πλεονέκτημα του τόπου, αφού η γεωργική παραγωγή αποτελούσε την κυρίαρχη και μοναδική διαδικασία.

Σήμερα κάνουμε το ίδιο αλλά αναφερόμαστε σε άλλους τομείς κυρίως τριτογενείς, τους οποίους πρέπει να διαχειριστούμε με ευελιξία και καινοτομία σε ένα εντελώς ανταγωνιστικό περιβάλλον, αναδεικνύοντας την μοναδικότητά τους.

Το μόνο που χρειάζεται για την υλοποίηση είναι συντονισμός διαφορετικών δράσεων που ήδη εκδηλώνονται με ερασιτεχνική μορφή από διάφορους φορείς.

Με την αναβίωση των βυζαντινών εκκλησιών σε καμία περίπτωση δεν αναβιώνει και περιβάλλον της γεωργικής παραγωγής που κάποτε ήταν κυρίαρχο.

Εμάς μας ενδιαφέρει η αναζωογόνηση των αξιών που πρόσβευε η εποχή και η συντήρηση όσο το δυνατό του τοπίου, παρέχοντας δυνατότητες και διεξόδους για εργασία και ευημερία σε όλους.

Τέλος ένα σχέδιο «δικτύωσης», των όμορων δήμων, τόσο σε επίπεδο πολιτικών αποφάσεων, διοικητικής διαίρεσης, κ.λ.π, όπως εμπεριέχεται στο ρυθμιστικό και όπως θα εξειδικεύεται με συγκεκριμένες δράσεις για την περιοχή, ενδεχομένως να συναινεί στην ανάδειξη του δήμου με κυρίαρχη την αδιαμφισβήτητη ιστορία του.

Το δίπολο Φάληρου – Πάρνηθας, αν και δεν ορίζεται με σαφήνεια ο προσανατολισμός της Πάρνηθας μπορεί να λειτουργήσει καλά για την ίδια την Αθήνα ως κοιτίδας πολιτισμού.

Η αλλαγή του χαρακτήρα ενός δήμου μπορεί να επέλθει είτε με ευτυχείς συγκυρίες:

Με οργανωμένη δράση της πολιτείας που αφορά βραχυχρόνιο σχεδιασμό αλλά και μακροχρόνιες παρεμβάσεις.

Την ύπαρξη ενός «φωτισμένου» τοπικού «άρχοντα».

Πολλές φορές υπάρχουν λύσεις που οδηγούν σε άμεση βελτίωση των συνθηκών ζωής μέσω του σχεδιασμού, χωρίς να απαιτείται πακτωλός χρημάτων, φτάνει η φαντασία και η οργάνωση του αποτελεσματικά.

Για να ξαναθυμηθούν οι παλαιοί και να ανακαλύψουν οι νέοι...

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

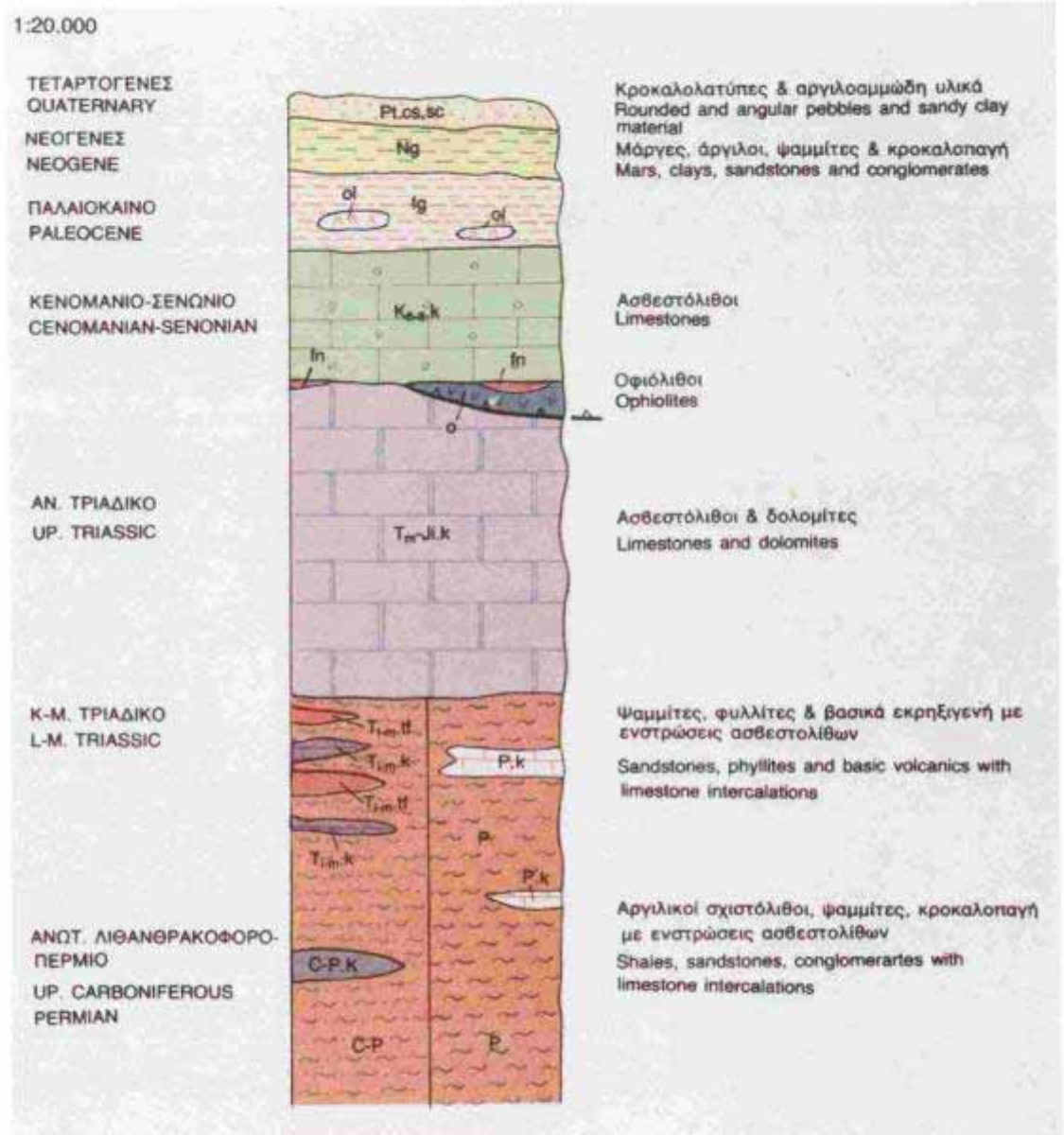
- Ηλιοπούλου Κων/να, Καλαβρουζιώτης Ιωάννης, «Εργασία 1ου Ενιαίου Λυκείου Αχαρνών. Τα ξωκλήσια των Αχαρνών», 2003 – 2004
- Καλογράνης Ι.Χρήστος, «Οι Μενιδιάτες. Σταχυολογήματα από όσα είδε – άκουσε και έζησε στο περιβάλλον του χωριού του ο εκπαιδευτικός Χρήστος Ι.Καλογράνης», Αθήνα, 1990, σ.σ. 34-37, 143, 129, 130, 93
- Πλάτωνος – Γιώτα Μ., «Αχαρναί», Δήμος Αχαρνών, Αχαρναί, 2004, σ.σ. 28, 43, 55, 81, 89, 109, 113
- Υ.Π.Ε.Χ.Ω.Δ.Ε – ΦΟΡΕΑΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΠΑΡΝΗΘΑΣ, Ειδική Περιβαλλοντική μελέτη Εθνικού Δρυμού Πάρνηθας, Αχαρνές, Ιούλιος 2008
- Θεοδωσίου – Δρανδάκη Ε. Η Διατήρηση της γεωλογικής – γεωμορφολογικής κληρονομιάς στο Χωροταξικό σχεδιασμό και στη διαχείριση χρήσεων γης, Αθήνα 2008

Διαδίκτυο

- http://www.parnitha-np.gr/kalws_ilthate.htm, προσπορίστηκε στις 7/7/09
- (<http://www.2810.gr>), προσπορίστηκε στις 20/6/09
- <http://www.Globalgeopark.org>
- <http://www.europeangeopark.org>

Συνέντευξη με την κ. Ματαράγια και την κ. Θεοδωσίου γεωλόγους εργαζόμενες στο ΙΓΜΕ, επιφορτισμένες με το αντικείμενο των γεωπάρκων..

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Εικόνα 2. 1: Στρωματογραφική στήλη της βόρειας Πάρνηθας. (Πηγή: Γεωλογικός Χάρτης «Φύλλο Αθήνα – Ελευσίνα», Ι.Γ.Μ.Ε. 1986).

Εικόνα 45. Σπήλαιο Πανός

Εικόνα 46. Σπήλαιο Πανός

Εικόνα 47. Σπήλαιο Πανός

Εικόνα 48. Σπήλαιο Πανός

Εικόνα 49. Σπήλαιο Πανός

Εικόνα 50. Σπήλαιο Πανός

Εικόνα 62. Αγία Παρασκευή

Εικόνα 63. Αγία Παρασκευή

Εικόνα 64. Αγία Παρασκευή

Εικόνα 65. Αγία Παρασκευή

Εικόνα 66. Αγία Παρασκευή

Εικόνα 67. Αγία Παρασκευή

Εικόνα 68. Ιπποκράτειος Πολιτεία

Εικόνα 69. Ιπποκράτειος Πολιτεία

Εικόνα 70. Ιπποκράτειος Πολιτεία

Εικόνα 71. Ιπποκράτειος Πολιτεία